

fark ederek çoğalmak için...

kamer'in şiddet konusundaki çalışma yöntemleri

Biz eşitler arası ilişki yakalamadıkça, rekabet duygularımızı ve bizi götüreceği yeri fark edip baş etmedikçe, ayrımcılığın nasılda incelerken yeniden bizimle bütünleşebileceğini anlamadıkça, açık davranıp yan yana durduklarımızı olumlu olumsuz eleştirmedikçe, onların bize söyleyeceklerini dinlemeye hazır olmadıkça, her zaman cinsiyetçilikle bütünleşme riski taşıdığımızı fark ettik.

© KAMER Vakfı Yayınları

İkinci Basım
Ekim, 2012

Yazan
Nebahat Akkoç

Kapak Resmi
Eylül 2006, KAMER Mardin
Kollektif Atölye Çalışması

Çeviri
Ayşe Nur Gedik
Ömür Yılmaz

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni
Kollektif Atölye

KAMER VAKFI
Ali Emiri 3. Sokak Es-Şal Apt. Kat: 1 No: 1
Yenişehir – Diyarbakır
Telefon: 0 412 228 10 53
Faks: 0 412 223 94 43
GSM: 0533 545 76 55
d.kamervakfi@gmail.com
www.kamer.org.tr

Baskı ve Cilt
Berdan Matbaacılık
Güven San. Sit. C Blok No: 239
Topkapı-İstanbul

fark ederek çoğalmak için...

kamer'in Şiddet konusundaki çalışma yöntemleri

2004 yılında Uluslararası Af Örgütü Ginetta Sagan İnsan Hakları Ödülü Nebahat Akkoç'a verildi. İnsan hakları alanındaki önemli çalışmaları nedeniyle bu yayın Ginetta Sagan'ın anısına adanmıştır.

Bu yayın SİDA'nın katkılarıyla hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
1. BU YAYIN NİÇİN HAZIRLANDI?	11
2. NASIL HAZIRLANDI?	15
3. ACİL DESTEK MERKEZİ NEDİR, NE DEĞİLDİR?	19
4. ACİL DESTEK MERKEZLERİNDE KİMLER ÇALIŞABİLİR?	23
5. GÖRÜŞME ODALARIMIZ NASIL OLMALI?	29
6. DESTEK İSTEYEN KADINLARLA ÇALIŞIRKEN İLKELERİMİZ	33
7. KONUŞMAYA NASIL BAŞLARIZ?	47
8. CİNAYET İHTİMALİ VAR İSE...	57
9. ENGELLİ OLAN VEYA BİR ENGELLİYE BAKMAK DURUMUNDA OLAN KADINLARLA ÇALIŞMA YÖNTEMİ?	65
10. HANE ZİYARETLERİ SIRASINDA KARŞILAŞTIĞIMIZ ŞİDDET	67
11. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ÇALIŞIRKEN İŞBİRLİKLERİ	69
12. KENDİMİZİ NASIL KORURUZ?	73
13. KAMER'İN FEMİNİZMİ	77
14. SORU VE CEVAPLAR	85
15. YAYINLARIMIZ	93
16. İLETİŞİM BİLGİLERİMİZ	96

ÖNSÖZ

Bu yayının ilk taslağı KAMER'in 10. kuruluş yıldönümünü kutladığı 2007 yılında yayınlanmıştı. Taslak yayın pek çok kadın kuruluşu tarafından kullanıldı, değerlendirildi, eleştirildi, önerilerde bulunuldu. Bu süreçten elde edilenleri ekleyerek yayını yeniden hazırladık.

KAMER, 1997 yılından bu yana, Acil Yardım Hattı aracılığı ile, şiddet yaşayan binlerce kadına destek olmaya çalıştı.

Acil Yardım Hattı oluşturma kararı, KAMER' in kuruluşundan önce yapılmış olan tespit ve ihtiyaçlar dikkate alınarak verilmişti.

KAMER'in kuruluşundan önce yaptığımız çeşitli gözlemler sonucunda "kadına yönelik şiddet" konusundaki tespitimiz şöyleydi:

"Biz kadınlar, yaşadığımız yer, sosyal ve ekonomik özelliklerimiz, eğitim durumumuz ne olursa olsun şiddet yaşamaktaydık. Bir kısmımız yaşadığımız şiddetin farkında, bir kısmımız değildik. Büyük bir kısmımız şiddeti, kadın olmanın doğal bir sonucu zannederek yaşıyorduk."

Bu tespitten iki ayrı çalışma çıktı.

Birincisi;

Geleneksel bakış açılarımızı sorgulayacağımız, ikincil konularımızı fark edip değiştirmek için direnç ve yöntem geliştireceğimiz çalışmalarıydı. Bu süreci gerçekleştirebilmek için en iyi yöntemin " Farkındalık Yaratıcı Grup Çalışmaları" olduğu tespit ettik.

1996 yılından, yani KAMER'in kuruluşundan önceki dönemlerden başlayarak grup çalışmaları yapıyoruz ve bu çalışmalar halen geniş bir alanda devam etmekte. Bu çalışmalar sırasında, şiddet mağduru olmanın yalnızlığından, utancından kurtulduk ve şiddetten kurtulabilmenin bizim güçlenmemiz ile mümkün olduğunu, her anlamda güçlenmemiz gerektiğini fark ettik.

İkincisi ise;

Şiddetten kurtulmak için çaba harcarken, destek alabileceğimiz bir kadının kuruluşuna ihtiyaç olduğu ile ilgiliydi.

Bu ihtiyaca cevap verebilmek için “Acil Yardım Hattı ” adıyla bir çalışma başlattık. Daha sonra yaptığımız işin “yardım” değil birbirimize “destek” vermek olduğunu tespit ettik. Yardım eden ile yardım edilen ilişkisi, kurmayı hayal ettiğimiz eşitler arası ilişkiyi engelleyebilirdi. Hiç birimiz kurtulmuş kadın değildik. Bu nedenle “Acil Yardım Hattı” adıyla başlattığımız çalışmaya bir süre sonra “Acil Destek Merkezleri” demeyi tercih ettik.

Yaşadığı şiddeti fark edip kurtulmak isteyen kadınların, ilk ve acil başvuru yapabilecekleri bu servis, 1997 yılı Aralık ayından bu yana aralıksız hizmet vermektedir.

Aslında KAMER'i 1997'nin Ağustos ayında açtık. Başlarken hiçbir bilgi ya da deneyime sahip değildik. Öğrenmek için çok araştırdık, çok çalıştık, çokça da tartıştık.

01 Aralık 1997 tarihinde, ilk kez yaşadığı şiddetten kurtulmak için destek isteyen bir kadın KAMER' in kapısını çaldı. Aynı gün üç kadın daha başvurdu. Bu sayı her gün artarak devam etti.

Her görüşmemize yaptığımız işin sınırlarını ve önemini bilerek girdik.

Yapacağımız şey; “**bizim fark ettiklerimizi fark ettirmeye çalışmak, paylaşmak ve dayanışmak**”tı. Yalnızlığımızdan ve utancımızdan kurtulacak, paylaşarak ve dayanışarak güçlenecektik. Bir yandan desteğimize gereksinim duyan kadınlarla birlikte olurken, diğer yandan

“KAMER'in şiddet konusundaki çalışma yöntemini” oluşturmaya çalıştık.

Bu yöntemi geliştirmemize pek çok kuruluş ve kişinin önemli katkıları oldu. Her biri ile yaptığımız çalışmalardan yeni şeyler öğrendik. Öğrendiklerimizin üzerine kendi deneyimlerimizi koyarak paylaştık, tartıştık, değerlendirdik.

Her paylaşım ile biraz daha öğrendik, biraz daha geliştik. Bize uyan, iyi sonuçlar aldığımız bir çalışma yöntemi geliştirdik.

Kendimizi hiç bir zaman kadın sorununu tamamıyla çözebilecek bir güç olarak görmedik.

Rolümüzü;

“Kadın erkek eşitliğine giden yolda, kadın sorununu farklı boyutlarıyla tespit edip gündeme taşımak, çözüm konusunda metotlar geliştirmek, oluşturulan yöntemleri paylaşabilmek olarak algıladık.”

Şiddetin ne kadar yaygın olduğunu biliyoruz.

Şiddet yaşadığımız için hissettiğimiz utanç ve çaresizlik duygusu paylaşılmadıkça, bir sonraki adımın atılamayacağını biliyoruz.

Farkındalıklarımızı paylaşıp paylaşa çoğalacağımızı biliyoruz.

Grup çalışmaları ile ilgili deneyimlerimizi isteyen herkes ile paylaştık. Bu paylaşım 23 ayrı yerde 23 tane KAMER Kadın Merkezi oluşmasını sağladı. Ayrıca Türkiye'nin farklı bölgelerindeki on ilde daha cinsiyet eşitliği çalışmaları yine bu yöntem paylaşılarak ivme kazandı.

Bu yayınlarda şiddetten kurtulmak için kullandığımız yöntemleri paylaşmak istiyoruz.

Paylaştıkça çoğalacağımızı umarak...

Nebahat Akkoç

1. BU YAYIN NİÇİN HAZIRLANDI?

KAMER’i ziyaret eden bir kadının bizi tarif etmek için anlatmış olduğu ve bize uyduğunu düşündüğümüz için sık sık tekrarladığımız bir Nasrettin Hoca fıkrasını tekrarlamak istiyorum.

“Hoca çıktığı yüksekçe bir yerden düşerken, aşağıda izleyenlerden biri bağırarak;

- *Hoca düşüyor doktor çağırın*, demiş. Bunu duyan hoca düşerken bir yandan da aşağı seslenmiş.
- *Hayır, hayır bana doktor değil damdan düşen birilerini çağırın*, demiş.”

Belki de Hoca için çağrılacak bir doktor vardı. Ama bizlerin ne düştüğünü gören, ne doktor çağırmayı önerenimiz oldu.

Esasında herkesin şiddet dolu bir ortamda, çılglık çılgılığa yaşadığı bir dönemde, birbirimizin sesini duyarak bir araya geldiğimizi söyleyebilirim.

Bu çalışmaya, hayatımızın bazı dönemlerinde doğrudan yaşadığımız, bazı dönemlerinde ise dolaylı etkilendiğimiz şiddet nedeniyle başladık. Amacımız şiddeti sorgulamak, fark etmek ve ettirmek, kendimiz için bir şey yapmaktı.

Şiddetin farklı türleri arasındaki ilişkiyi, en alışılmış şiddetin aile içindeki şiddet olduğunu çalışmaya başladıktan sonra görebildik.

Kadına yönelik şiddetin, farklı tür ve sayıda da olsa dünyanın her yerinde yaşanmakta olduğunu biliyoruz.

Ve yine şiddetin kadın bedenine, yaşam hakkına zarar veren nitelik ve sıklıkta olduğu bir bölgede yaşadığımızı da biliyoruz.

İşte tam bu noktada iş “damdan düşenlere” kaldı.

KAMER deneyimi, kadınların bir birine dayanarak şiddetten kurtuldukları önemli bir deneyimdir.

Bu süreç bizlere çok şey öğretti. Yoksulluğun, eğitim olanaklarından yoksun olmanın, her gün ve her yerde karşılaştığımız şiddetin kol gezdiği bölgemizde ve dünyanın Orta Doğusunda yaşayan biz kadınların daha onlarca yıl birbirimizden başka dayanağı olmayacağını biliyoruz.

Çünkü;

Şiddet bir meşru yöntem olarak algılanıyor.

Kadına yönelik şiddetin olağan sayıldığı geleneksel bir yapı içinde yaşıyoruz.

Ev, okul, sokak, resmi daireler, her yer ve durum içinde birer nesneyiz. Kadınız ve bize uygun görüleni kabul etmemiz isteniyor.

Bu geleneksel yapıyı, değiştirip dönüştürecek en ufak bir umudumuz yoktu,

Yaşadığımız şiddetten kaynaklandığını fark etmeden, çaresiz, umutsuz, korku dolu bir yaşam sürüyorduk.

KAMER bu karamsar tablo içinde bir umut oldu.

Birbirimizi dinledik, birbirimize dayandık, birbirimizi güçlendirmeye çalıştık. Şiddetin, ayrımcılığın, hiyerarşinin tarifini yaptık. Bunların yer almadığı iletişim yöntemleri geliştirmeye çalıştık. Birbirimizi yarğulamamayı, yaşadığımız şiddetten utanmamayı, açıklığı, dayanışmayı öğrendik. Acil Destek Merkezlerimiz geleneksel olmayan, yeni öğrendiğimiz iletişim yöntemleri üzerine kuruldu. Geliştirdiğimiz bu yön-

temler binlerce kadının şiddeti fark etmesini, şiddetten kurtulmak için çaba harcamasını sağladı.

Birbirimizin doktoru olduk.

Fark edenlerin diğerlerine fark ettirdiği bir sistem kurduk. Katı gelenekçi bir toplum içinde fark etmiş ve değiştirmek için çaba harcayan binlerce kadın olduk. Geliştirdiğimiz yöntemlerin işe yaradığını gördük ve paylaşmak istedik.

İşte bu yayın, bu nedenle hazırlandı.

Bu yayını, hem Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde açılmış olan 23 Kadın Merkezinde el altında duracak bir kaynak, hem de dünyanın neresinde olursa olsun kadınların kullanımına sunulacak bir yayın olarak planladık.

2. NASIL HAZIRLANDI?

KAMER'in Acil Destek Merkezlerini kurarken Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı ve Kadın Dayanışma Vakfı'nın o dönemdeki gönüllülerinden destek aldık.

Ankara'da Kadın Dayanışma Vakfı ve İstanbul'da Mor Çatı olmak üzere Türkiye'de kadına yönelik şiddet üzerine çalışan iki kadın kuruluşu vardı. Mor Çatı'dan Saadet, Birgül, Birsen Ankara Kadın Dayanışma Vakfından Nurhayat ile birlikte çalıştık.

KAMER'in Acil Yardım Hattı henüz başlamadan, kendi ülkesinde de kadına yönelik şiddet üzerine çalışmalar yapmış olan Psikolog Insa-Wessendorf Almanya'dan gelip Diyarbakır'da yaşamaya ve KAMER ile çalışmaya başladı. Bugün iki bölgenin tümünde yaygın bir şekilde örgütlenmiş olan KAMER'in Acil Destek Merkezleri'nin çalışma yönteminin oluşmasında saydığım, belki de saymayı unuttuğum kadınların, Insa'nın önemli katkısı vardır.

Psikolog Jülide Aral ve Psikolog Ufuk Sezgin'den kadına yönelik şiddet ve şiddet ile baş etme yöntemleri üzerine destek aldık. Yine psikolog Jülide Aral ile 1998 yılından bu yana birlikteyiz ve pek çok iş yaptık. Ama en önemlisi Jülide çalışma grubumuzun kolaylaştırıcısı oldu. Grubumuz içindeki açıklığı, katılımcılığı, şeffaflığı sağlayabilmemiz için dışarıdan bakan bir göze, birbirimizle konuşmamızı kolaylaştıran birine ihtiyacımız vardı. Jülide ile bunu sağladık.

Şahika Yüksel, Fatmagül Berktaş başından beri bize güç kattılar.

Ayşe Gül Altınay çalışmamızın olumlu sonuçlarını görmemizi sağlayan bir yayın yaparak bize güç kattı.

Tüm bu kadınlar önemli destekleriyle bizi beslediler.

Onlardan öğrendiklerimize, on yıldan bu yana yaşadığımız deneyimleri ekledik. Destek isteyen her kadın yeni bir şey öğrenmemizi sağladı. Şiddeti, türlerini ve bize verdiği zararları kendi deneyimlerimiz üzerinden tartıştık ve tarif ettik.

“Bizi nesneleştiren, düşünmemizi, karar vermemizi, verdiğimiz kararlar doğrultusunda yaşamamızı engelleyen tüm müdahaleleri şiddet olarak algılıyoruz.”

Şiddetin sadece dayak olmadığını, duygusal, psikolojik, ekonomik, sözel, cinsel olmak üzere bir çok şiddet türü olduğunu biliyoruz.

Namus adına işlenen cinayetler, kadınların hayatına mal olduğu için, fiziksel şiddet can yaktığı, organ kaybı ve çeşitli sakatlanmalara yol açtığı için ve diğer şiddet türlerinin tümünü de kapsadığı için çabuk fark edilen, hızlı müdahale edilebilen şiddet türüdür.

Ancak psikolojik şiddet, teşhisi zor olduğu için bazen yıllarca devam eden bir şiddet türüdür. Uzun süreler fark edilmeden yaşandığı için yarattığı tahribat da derindir ve tedavisi yıllar boyu devam edebilir.

Yaşadığımız şiddet, günü şiddetsiz geçirebilmek için yoğun çaba harcamamıza, hatta tamamen günü kurtarmaya yoğunlaşmamıza sebep olduğu için; girişimci, yaratıcı ruhumuzu kaybetmemize, giderek özgüvensiz, çaresiz, edilgin, korkan nesnelere haline gelmemize sebep olduğunu birbirimizden öğrendik.

Bu yayın, işte bu deneyimler üzerine oluştu.

Bu çalışma içinde her birimiz bazen destek alan bazen destek veren olduk. Bu nedenle fark etmemizi sağlayan ilişki ve iletişim yöntemlerinin neler olduğunu keşfetmeye başladık ve paylaşmak istiyoruz.

Aslında işin esası ayrımsız, şiddetsiz, açık, eşitlikçi yeni ilişki ve iletişim yöntemleri. Bizi nesneleştirilen yöntemlerin yerine geliştirdiğimiz bu yöntemlerle şiddeti fark edip onunla mücadele etmeyi, hayatımızın öznesi olmayı başarabileceğimizi anlatmaya çalışacağız.

3. ACIL DESTEK MERKEZLERİ NEDİR? NE DEĞİLDİR?

- Acil Destek Merkezleri birer yardım merkezi değildir.

KAMER'in ilkeleri, kadınların diğer kadınlar için gösterdikleri dayanışmanın yardım olarak tanımlanmasını ve hissedilmesini hiyerarşik (eşitler arası ilişkiyi bozan, kurtaran ve kurtarılan rolüne girmemize yol açan) bir yaklaşım olarak kabul eder. Ayrıca bu merkezlerden eşya ya da para gibi destekler verilmez. KAMER' in kuruluşu sırasında Acil Yardım Hattı adıyla başlattığımız çalışmayı Acil Destek Merkezi adıyla sürdürmekteyiz.

- Acil Destek Merkezleri şiddet yaşayan kadınların başvurup destek aldıkları merkezlerdir.

Kadınlar bu merkezlerde kendilerini güvende hissederek yaşadıklarını paylaşırlar.

- Yargılanmadan dinlendikleri için şiddetin yol açtığı utanç ve suçluluk duygusundan,
- Kadına yönelik şiddetin evrensel bir sorun olduğunu görerek yalnızlık duygusundan,
- Şiddetten kurtulabilmek için yapılabilecek pek çok şey olduğunu, onları koruyacak yasalar olduğunu öğrenerek çaresizlik duygusundan kurtulurlar.

Hayatları ile ilgili kararlarını gerçekleştirmeye çalışırken yalnız kalmazlar. Yanlarında Acil Destek Merkezi çalışanları/gönüllüleri vardır.

- Acil Destek Merkezleri sadece bir telefon hattından ibaret değildir.

Telefon zaman zaman destek almak için kullanılsa da, aslında kadınların KAMER'e ulaşmasını, görüşme için randevu almasını sağlayan bir araçtır. Kadınların merkezlerimize gelmesi, onların kendileri için bir şey yapmaya karar verdiklerini gösteren önemli bir işarettir. Şiddetten kurtulmak için attıkları ilk adım olarak çok önemlidir.

- Bu merkezler, şiddet yaşayan kadınların, güvenerek gelebildikleri, şiddetin yol açtığı utanma, yalnızlık ve çaresizlik duyguları ile baş edebildikleri, psikolojik, hukuksal ve diğer acil destekleri alabilmek için gelip yüz yüze görüştükleri yerlerdir.

- Acil Destek Merkezleri birer tedavi merkezi değildir.

Bu merkezler, şiddeti, uygulanış biçimlerini fark etmiş, şiddetten kurtulmak için çaba harcayan kadınların diğerleri ile dayanıştığı, fark ettirmeye çalıştığı birer destek ve dayanışma merkezidir.

Bu merkezler hafta içi beş gün sabah 8.30 ile akşam 18.00 saatleri arasında açıktır.

7/24 hizmet veren telefon aracılığıyla geceleri ve hafta sonu veya tatil günlerinde de Acil Destek Merkezleri'ne ulaşmak mümkündür.

- Acil Destek Merkezleri istendiği zaman girilip çıkılan yerler değildir.

Bu merkezler biz kadınların birbirimizden gerek duyduğumuz destekleri alabilmemiz için açılmıştır. Oturulup sohbet edilecek, zaman geçirmek için gelinip oturulacak mekanlar değildir. Bu gibi ihtiyaçlar için başka mekanlar yaratmak gerekir.

- Yaşamı tehlike altında olan, ya da şiddetten kaçarak gelen kadınlar dışında randevulu çalışılan yerlerdir.

Randevu sistemi, hem bu merkezlerde çalışanların ruh sağlığı ve düzeni açısından hem de destek almak isteyen kadınların, genellikle bir di-

ğer kadınla karşılaşmak istememeleri üzerine alınmış vazgeçilmez bir karardır.

Ancak şiddetten kaçarak gelenler için ya da olası bir cinayet nedeniyle yapılan başvurular için anında destek sağlanır.

- Acil Destek Merkezleri birlikte çalışıyor olsak bile erkeklerin girip çıkabildikleri yerler değildir.

Kadınlar, Acil Destek Merkezlerine genellikle bir erkekten şiddet yaşadıkları için başvurmakta. Bu merkezlerde kendilerini güvende hissetmeleri çok önemlidir. Babaları, kocaları ya da diğer erkeklerin bu merkezlere giremeyeceğini bilmeli ve kendilerini güven içinde hissetmelidir. Bu nedenle özellikle de destek almaya gelmiş bir kadın varken Acil Destek Merkezleri'nde hiçbir sebeple bir erkek bulunmamalıdır.

- Acil Destek Merkezleri sadece destek isteyen ya da grup çalışmasına katılan kadınların randevulu girebildikleri merkezlerdir.

4. ACIL DESTEK MERKEZLERİNDE KİMLER ÇALIŞABİLİR?

Acil Destek Merkezlerinde, yaşadığı şiddeti fark edip kurtulmak için destek isteyen kadınlara destek olmak için çalışacak kadınlar ile ilgili çeşitli ölçütler olması gerektiğini düşünüyoruz.

Şiddet yaşadığı için destek isteyen bir kadına destek olacak kişinin öncelikle;

- Farkındalık yaratmak için yapılan grup çalışmalarına katılmış,
- Cinsiyetçiliği ve kendi yaşadıklarını fark etmiş,
- Geleneksel konumunu değiştirmek için çaba harcayan,
- Kadından yana davranabilen,
- İletişime açık,
- Paylaşım, dayanışma ve açıklıktan yana olan kadınlar.

Kendilerini şiddet dinlemeye hazır hissediyorlarsa;

- Bu işi daha önce yapmış kadınlarla birlikte yaşayacakları çeşitli bilgi ve deneyim paylaşımı çalışmalarına katılmalı,
- Şiddet çalışmalarında deneyimi olan kadınlarla birlikte bir deneme süreci yaşamalı,
- Şiddet konusunda çalışıp çalışamayacakları konusunda grup ile tartışarak karar vermeli.

Bütün bu süreçleri tamamladıktan sonra şiddet yaşayan bir kadına destek olmak üzere Acil Destek Merkezlerinde çalışmalıdır.

Farkındalık yaratma gruplarına katılmış, geleneksel konumunu sorgulamış, gerekli tüm süreçleri tamamlayarak Acil Destek Merkezlerinde çalışmaya başlayan kadınlardan bazıları kendi süreçleri ile ilgili duygu ve düşüncelerini şöyle paylaştılar:

Memur olarak çalışan ve bir sendikanın aktif üyesi olan bir kadın:

Çok şaşkıyım, “ben” demeyi hiç bilmezdim, benim de bir “ben” olduğumun farkında bile değildim. Bugüne kadar kendi duygu ve düşüncelerimi bulmayı, cümleler haline getirmeyi ve ifade etmeyi hiç düşünmemiştim. Ya da buna gerek olmadığını düşünmüşüm herhalde. Zaten hep düşünen ve konuşan birileri olduğunu, benim bu konuda çaba harcamama gerek olmadığını zannettim belki. Neden böyle yaptığımı bilmiyorum. Hep başkanın, üyelerin, diğerlerinin dedikleri önemli oldu. “Ben” demeye alışmam, “ben” olmayı sindirebilmem için epeyce çaba harcamam gerekti. Şimdi başka kadınlarında kendilerini bulmalarına destek olmaya çalışıyorum...

Bir başka kadın:

Kendimi bulmanın keyfini yaşıyorum. Bir oyun oynuyor gibiyim. Bildiğim her şeyi yeniden hatırlamaya, her biri ile ilgili kendi duygu ve düşüncelerimi bulmaya çalışıyorum. Ben, “beni” önemsiyorum. Kadınları önemsiyorum.

Son derece geleneksel yaşayan geniş bir ailenin bireyi olan bir kadın:

Günlük hayatımızdaki sıradan şeyler ile ilgili düşündüklerimi söylemeye ve duyurmaya çalışıyorum. Etrafımdakiler şaşkın bir ifadeyle bana bakıyorlar. Zamanla alışacaklar, başka şansları yok. Artık “ben” de varım. Hem grup çalışması yapıyorum hem de şiddetten kurtulmaya çalışan kadınlara destek olmaya çalışıyorum. Onlar da “ben” demeye başladıkça, biz çoğalıyoruz.

Acil Destek Merkezinde çalışan ve grup çalışması yapan bir başka kadının paylaşımı:

*Öğrendiğimiz yeni dil ve davranış şekli, tam anlamıyla gele-
neksel olanın alternatifiydi. Çünkü yönetilmeye alışmışlıktan
kurtulup, tercihlerimizi dile getirmeye başladık. Önemli olan
toplumsal duyarlılıkları olan “ben”ler olabilmek. Ben olmak
ile bencil olmak arasındaki farkı gözden kaçırmamaktır.*

“Ben” ve çevremdeki diğer insanların ilişkisi.

*Alışıldığı, istenildiği gibi yaşamaya alışmış kadınlar olarak,
“kendimizi keşfetme” sürecimiz başlamıştı. Bendeki “ben”i
fark etmiştik. Peki ya diğerleri?*

*Her birimizin yaşadığı doğal bir çevre ve bu çevrede yaşayan ba-
balar, anneler, kocalar, ağabeyler, ailemiz ve bizim üzerimizde
otoritesi olan akrabalarımız ve diğer insanlar ne olacaktı?*

Aynı grup çalışması içinde bu ve benzer pek çok konu tartıştık.

*Fark ettiğimiz diğer bir şey de; “Aslında çevremizdeki diğer
insanların da belirlenmiş rolleri olduğuydu. Onlar da ataer-
kil sistemin, geleneklerle şekillendirdiği rolleri oynuyorlardı. ”*

Ancak şimdi aramızda önemli bir fark vardı.

*Biz “fark” etmiştik. Ama onlar henüz benzer bir farkındalık
yaşamamışlardı. Bu görev bize düşecekti.*

*Bir yandan yeni “ben”i güçlendirecek, diğer taraftan çevremize
fark ettirmeye çalışacaktık.*

Yukarıda sayılı ölçütlere sahip kadınların şiddet konusunda çalışmaya başlamadan önce;

- Bu konuda deneyimler yaşamış bir kadın merkezinde staj yapmaları,
- İlk deneyimlerini, deneyimli bir kadınla birlikte yaşamaları,
- Staj sırasında hissettiklerini, gözlediklerini paylaşmaları, şiddet konusunda çalışmak isteyip istemediklerini ölçme-leri önerilir.

Acil Destek Merkezlerinde çalışmaya başladıktan sonra;

- Her görüşmeden sonra duygu ve düşüncelerin aynı işi yapan diğer kadınlarla paylaşılması,
- Görüşme sırasında kötü hissedilmeye başlanması ve bu durum ile baş edilememesi durumunda grup ile paylaşarak bu durumun değerlendirilmesinin sağlanması,
- Eğer imkânlar elveriyorsa tüm şiddet çalışanların, ayda bir kere bir psikolog ile çalışarak şiddet dinlemenin yaratacağı ruhsal yorgunluktan kurtulmak üzere destek almalarının sağlanması önerilmektedir.

ACİL DESTEK MERKEZLERİNDE KİMLER ÇALIŞMAMALI?

- Farkındalık grup çalışmalarına katılmamış kadınlar,
- Grup çalışmalarına katılmış olsalar bile kendileri ile ilgili farkındalık yaşamamış, geleneksel ilişkiler içinde yaşamaya devam eden kadınlar,
- Kendi yaşadığı şiddeti göremeyen ve/veya yaşadığı şiddeti fark edip henüz baş edememiş kadınlar,
- Kendi yaşadığı şiddeti hatırlayıp, kendi durumu ile karşısındakinin durumunu ayırt edemeyen kadınlar,
- Bütün ölçütlere uysa da şiddet çalışırken kötü hissetmeye başlayan kadınlar Acil Destek Merkezlerinde çalışmamalı.

Bu çalışmanın zorlukları ile ilgili bir paylaşım:

Her birimizin kendi yaşam çevrelerimiz içinde oluşmuş geleneksel kadınlık ölçüleri vardı. Bu ölçülerin neredeyse tamamı kadının ikincil statüsünü muhafaza etmeye, pekiştirmeye yönelik ölçülerdi. Elbette ki, bu ölçülerin her birini teker teker aşacaktık. Değişmesi gereken her şeyi değiştirecektik.

Bu süreci gerçekleştirebilmek için iki seçeneğimiz vardı:

Kişisel yaşam alanımızla yetinmek, diğer kadınlara fark ettir-

mek için çalışmak. Grup çalışmalarına katılan herkesin bu iki yoldan birini seçme şansı vardı.

Ama eğer, “kadının insan hakları için” bir kuruluş içinde çalışmaya devam edeceksek, bu işin zorluklarını da hesaplamamız gerekiyordu...

Yaptığımız çalışmalar farklı çevreler tarafından farklı şekillerde değerlendiriliyordu:

Dünyayı kurtarıırken kadınları da kurtaracaklarını iddia edenler;

Kürt sorunu orta yerde dururken kadın sorununu ön plana çıkarmanın olsa olsa Kürt hareketine ihanet etmek anlamına geleceğini iddia edenler;

“Bunlar kadınlarımıza ne yapmak, ne yaptırmak istiyor” diyenler;

Çalışmalarımızı ciddiye almayanlar, alay edenler, bizi her gördüklerinde yaptıklarımızdan alaycı bir şekilde gülümseyerek bahsedener ve en kısa zamanda bir erkek derneği kuracaklarını söyleyenler vardı.

Tüm bu farklı algılayışların ortak bir bakış açısı vardı ki; bizi sadece kendi keyfimiz için rahat bir yaşam ortamı yaratmak için çalışan bazı kadınlar olarak tanımlamaktaydılar.

Kıscacası; “Akıntıya karşı kürek çekerek, dönülmez bir yola çıkmıştık.” Yaptığımız işin tüm algılanış şekillerini görmemiz, duymamız ve tüm bunlara rağmen devam etmemiz gerekiyordu.

Varlığımız fark edildiği andan itibaren, her hareketimiz büyük bir merakla izlenmekteydi. Tam bir dönüm noktası yaşamaktaydık.

Tüm bu tespitlerimiz “kadın çalışması alanlarının, bu çalışmaları yürüten kadınların özgürlük alanı olamayacağını” fark etmemizi sağladı.

Bu tarifi yapmakta zorlandık. Çünkü özgürleşmek adına yola çık-

mışken, bazı özgürlüklerimizden vazgeçmek zorunda kaldık.

Aradan geçen yıllardan sonra, toplumsallaşarak ilerlemeyi başarmış bir kadın hareketi olarak; bu tespitin bizi uçta, sıra dışı olmaktan koruduğunu, kabul edilmemize, toplumsallaşmamıza katkıda bulunduğunu düşünmeye başladık.

5. GÖRÜŞME ODALARIMIZ NASIL OLMALI?

Kadın Merkezlerinin dış kapıdan uzak olan bir odası görüşme odası olarak ayrılmalı.

Öncelikle sağlamamız gereken şey destek almak isteyen kadınların kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaktır. Sık sık karşılaştığımız gibi destek almaya gelen kadınların kocaları, babaları ya da yakınlarından herhangi biri onları takip ederek merkezimize gelebilirler. Bu nedenle görüşme odalarımız dış kapıdan uzakta olmalı ve kadını arayıp soran kim olursa olsun kadın bizimle birlikteyken içeri alınmamalı.

Görüşme odaları sokak gürültüsünden uzak olmalı.

Yaşadığı şiddeti fark edip, baş etmek için destek isteyen kadınlar, gürültülü, korku dolu bir ortamdan çıkıp gelmekteler.

Bu nedenle kadınların sakinleşmesini sağlamak önemlidir. Ayrıca herhangi bir gürültünün görüşmeyi bölmesini engellemek gerekmektedir. Bu nedenle görüşme odaları sokak gürültüsünden uzak olmalı. Ayrıca görüşme sırasında kadın merkezlerinde de iletişimi bozacak bir gürültü olmamasını sağlamak gerekmektedir.

Görüşme odaları sade döşenmeli.

Bu odalara iki rahat sandalye ya da koltuk, iki minder, küçük bir masa ve dolap dışında herhangi bir mobilya konmamalı.

Masa gerektiğinde üzerinde yazabilmek ve gerektiğinde başvurulacak yayınların konacağı yer olarak düşünölmeli.

Başvuru bilgilerini kaydetmek için masaya bir bilgisayarda konabilir ancak görüşme sırasında bilgisayar açık olmamalı.

Dolaplarımız kilitli olmalı, boş ve doldurulmuş başvuru formları kilitli dolaplarda bulundurulmalı.

Duvarlara rahatlatıcı tablo ve fotoğraflar dışında herhangi bir şey, özellikle şiddet içeren fotoğraf, poster vs.. asılmamalı.

Yumuşak renklerle döşenmiş olmalı.

Görüşme odasında telefon olmamalı, cep telefonları başka bir odada bırakılmalı veya kapalı olmalı.

Görüşme sırasında oturma şeklimiz:

KAMER'in kadının insan haklarından yana olmak, şiddetsiz, ayrımsız ve hiyerarşiye karşı olmak, paylaşım ve dayanışmadan yana olmak, evrensel düşünüp yerel çalışmak gibi ilkelerinin tümü yürüttüğümüz bütün çalışmaların dayanağıdır. Tüm plan, program, mekân hazırlıklarında bu ilkelerin her birine uyulup uyulmadığı gözden geçirilmelidir.

Görüşme odalarımızda da bu ilkeleri gözettiğimiz için;

- Masanın arkasına oturulacak koltuk ya da sandalye konmamalı.
- Görüşmeye başlarken görüşme odasına önce destek almak isteyen kadının girmesini ve istediği yere oturmasını sağlmalıyız.
- Görüşmeyi yapacak kişi kadının oturmayı tercih ettiği yere gidip karşısına oturmalı.
- Sandalye ve minderlerin iki kadının karşılıklı, dengeli bir ilişki geliştirebilecekleri şekilde yerleştirilmesi önemlidir.

- Görüşürken sandalyenin ucuna ilişerek emanet gibi oturmamız veya kadına üstünlük tasladığımızı zannettirecek herhangi bir tarz onun bize olan güvenini sarsacaktır.
- Öne doğru eğilmeden, onu dinlemeye hazır olduğumuzu hissettirecek bir oturma şeklimiz olmalıdır.
- Görüşme sırasında odanın kapısını mutlaka kapatmamız gerekir. Bu hem iletişimin kesilmemesini hem de anlatacaklarının aramızda kalacağına dair bir güven duygusu sağlar.

6. DESTEK İSTEYEN KADINLARLA ÇALIŞIRKEN İLKELERİMİZ

Acil Destek Merkezlerinde uymamız gereken ilkeler aslında KAMER'in bağımsızlık, eşitlik, ayrımsız ve şiddetsiz olmak, paylaşım ve dayanışmadan yana olmak, evrensel düşünüp yerel çalışmak gibi ilkelerinin yansımasıdır.

Aşağıda sıraladığımız bu ilkelerin her biri vazgeçilmezdir:

- **Koşulsuz kabul (şartsız saygı göstermek)**
- **Yargılamamak**
- **Reçete vermemek**
- **Eşit ilişki içinde olmak**
- **Empati geliştirmek**
- **Gizlilik**

→ **Koşulsuz Kabul:**

Kirli, yoksul, hasta, bizden farklı bir kimliğe sahip, ya da başka her ne olursa olsun, merkezimize gelen her kadını hiçbir gerekçe aramadan kabul etmek ayrımcı yanımız ile baş ettiğimizi gösterir.

Ayrımcı olmamak temel ilkelerimizden biridir. Ama uzun yıllar boyunca bize öğretilenleri, ezberlerimizi bozmak, yeni bir zihniyet geliştirmek, kolay olmayan ve uzun zaman isteyen bir süreçtir.

Eğer merkezimize gelen bir kadına normal davranmadığımızı fark edersek, bunu arkadaşlarımızla paylaşmamız ve sebebini bulmaya çalışmamız içimizdeki ayrımcı yanı görmemizi sağlar.

Bilmemiz gerekir ki;

Kadın çalışmasındaki varlığımızı onlara borçluyuz, onlarla varız.

Bizim fark ettiklerimiz tek başına bir anlam taşımaz. Amacımız toplumsal bir değişim sağlamak ise, şiddeti fark edenlerin, şiddetsiz bir yaşam hayali kuranların sayısı çoğalmalı.

Bu nedenle;

- Merkezimize bir kadın geldiği zaman onu karşılamak ve ilgilenmek önemlidir. Pek çok durumda önemsenmeyen kadınlar, bizim merkezlerimizde daha kapıdan girerken ilgi ve güler yüzle karşılanmalı, oturması için yer gösterilmeli, ne içeceği sorulmalıdır. Şartsız saygı yeni tanıştığımız birisi ile doğal ve dengeli bir iletişim kurmamızı sağlar. İlgisizlik ya da abartılmış bir ilgi ilk iletişimde karşımızdakinde güvensizlik yaratacaktır.
- Merkezimize gelen her kadını önemseyerek karşılamalı ama bir süre sonra da misafir gibi hissetmemesi, kadın merkezinin ona da ait bir yer olduğunu hissetmesini sağlamalıyız. Örneğin; İlk gelişinden sonra mutfağımızı gösterip kendi içeceğini alabileceğini söyleyebiliriz.
- İlk karşılaşma sırasındaki güven duygusu çok önemlidir. Kadınlar çok zorda oldukları zamanlar dışında güvenmedikleri birinden destek almak istemezler. Bu nedenle henüz bizi tanımamış kadınlara güvensizlik duygusu hissettirecek bir davranış içinde olmamaya özen göstermeliyiz. Örneğin; tanınmamak için kalabalık içinde oturmak istemeyebileceğini düşünerek, yalnız oturabileceği bir odaya almak bize güvenmesini sağlayacak bir davranıştır. Bu aynı zamanda gizlilik ilkemiz için de gereklidir.

- Özellikle ilk gelişlerinde, tedirgin olacakları için görüşme odasına birlikte gitmek önemlidir. Odaya önce kadının girmesini sağlamak, arkasından onun tercih ettiği yerin karşısındaki minder ya da sandalyeye oturmak eşitlik duygusu yaratacak bir davranış olacaktır.
- İlk görüşmede kadın konuşmaya başlamakta zorlanabilir. Bu nedenle konuşmaya biz başlamalıyız. Kendimizi tanıtıp, kısaca yaptığımız işlerden bahsedebiliriz.
- Destek isteyen bir kadının hikâyesindeki ayrıntılara takılmamalı, onun söylediklerini doğru kabul etmeliyiz. Önemli olan yaşadıkları ile ilgili ayrıntılar değil içinde bulunduğu durum ve neler hissettiğidir. Bizim görevimizin kadınların rahat ve güvenli bir ortamda yalnız olmadıklarını hissettirmek, yaşadıkları şiddetten utanmamalarını sağlamak ve ne istediklerini bulmalarına destek olmaktır. Bu nedenle hikâyelerin ayrıntılarını sormamız gerekmez. Ayrıca sorgulandığını hissetmek kadının bize güvenmesini zorlaştırır.

Bizimkinden çok farklıda olsa destek almak için merkezimize gelen kadınların duygu ve düşüncelerine saygı göstermeliyiz. Bizim amacımız kadınlarla kadınlık ortak paydasında buluşmaktır.

→ Hiçbir Sebep Yargılamamak:

Birini yargılamak, suçlamak demektir ve buna karşılık karşıdakinin tepkisi kendisini savunmak olacaktır. Grup çalışmalarımızda sık sık konuştuğumuz gibi bugüne kadar alışmış olduğumuz iletişim şekli genellikle yargılayıcıdır.

Ayrıca birini yargılamak her zaman açık bir konuşma ile olmaz. Bazen bir ima, bir davranış karşımızdakinde yargılandığı hissi uyandırır ve açık iletişim engellenmiş olur.

Kadınlar aynı konuda destek istemek için defalarca gelebilir. Henüz ha-

zır olmadığını anlayarak vazgeçer ve sonra yeniden başlar. Bizim onlara kızma hakkımız yoktur.

Eğer birkaç kere geldikten sonra sadece anlatıp rahatladığını, herhangi bir şey yapmak istemediğini fark edersek bu konuda onu uyurabiliriz.

Bu nedenle bu bölümde kadın merkezlerinde çalışan arkadaşlarımızın deneyimlerinden topladığımız örnekleri kullanmanın yararlı olacağını düşündük.

Örnek: Kadın çocuğuna tokat atmış olabilir.

Davranış I: “Neden tokat attın?” demek dayak atanın savunmaya geçmesini sağlayacak ve aslında karşılıklı anlamaya yönelik bir iletişim kurulamayacaktır.

Davranış II: Uygun bir dille şiddetin olumsuz etkileri üzerine bir sohbet başlatmak yararlı olacaktır.

Örnek: Kocasından dayak yemiş bir kadına;

Davranış I: “Ne oldu ki - ne yaptın?” demek yargılamaktır. Bu soru bazı durumlarda şiddetin meşru olabileceğini ima eder, şiddeti normalleştirir.

Davranış II: “Kimsenin hiçbir sebeple bir diğerine şiddet uygulama hakkı yoktur ama ne yazık ki şiddet yaşıyoruz” gibi şiddetin genel bir sorun olduğunu anlatan bir iletişim kurarak başlamak yararlı olacaktır.

Örnek: “Kızım erkek arkadaşını eve getirmek istedi. Üstelik bizim hazır olup olmadığımızı düşünmeden, bize haber vermeden. ‘Bunu nasıl yaparsın?’ dedim ve kavga ettik. Sonra da bir türlü aramız düzelmiyor.”

Davranış I: “Ona neden kızdınız?” ya da “Kızmakta haklısınız” gibi bizim yargılarımızı içeren cümleler yerine,

Davranış II: “Sizi kızdıran sebepleri bulalım, bunları kızınızla paylaştığınız zaman ortak bir çözüm bulabileceğinizi düşünüyorum” demek kadının kendi düşüncelerini, duygularının sebeplerini bulmasını sağlar.

Örnek: Bir kadın mini etek giymiş ve taciz yaşamış.

Davranış I: “Eee sizde keşke biraz daha uzun giyinseydiniz?” demek kılık kıyafetimizin tacizi meşrulaştırabileceğini anlatan yargılayıcı bir dildir.

Davranış II: Kadına cinsel tacizin de bir şiddet türü olduğunu, sorumluluğun tacizi yaşayanda değil uygulanananda olduğunu ve hiçbir durumda tacizin meşrulaştırılamayacağını anlatmak gerekir.

Örnek: Kadın sorunlarını anlatıyor. Soruna yaklaşım biçimlerinden de söz ediyor.

Davranış I: “Anladığım kadarıyla hep böyle davranıyorsunuz” demek yargılamaktır.

Davranış II: “Böyle davranmanıza neden olan neydi?” gibi anlamaya yönelik yaklaşımlar ile kadının bizden ne istediğini anlamaya çalışmak daha doğru olacaktır.

Örnek: Kadın “Ben ağabeyimle yaşıyorum” dedi.

Davranış I: “Aaaa ağabeyle nasıl yaşanır?” demek yargılamaktır.

Davranış II: Kadının yaşam durumunu yargılamadan, sorununu ve nasıl destek olabileceğimizi anlamaya çalışın.

Örnek: Başvuru yapan kadının boşanması gerektiğini düşünüyorsunuz.

Davranış I: “Ben senin yerinde olsaydım çoktan boşanmıştım. Bu güne kadar nasıl dayanabildin?” demek yargılamaktır.

Davranış II: “Ne yapmayı düşünüyorsunuz?” gibi bir soru ve arkasından kadının boşanma sürecinde ve boşanma durumundan haklarının neler olduğundan bahsedip, kendi isteklerini bulmasına destek olmak yararlı olacaktır.

Örnek: Kadın bize eşcinsel olduğunu söylemiştir.

Davranış I: Dil ya da davranışlarımızla göstereceğimiz en ufak bir şaşkınlık ya da öfke kadını bizden uzaklaştırır. Bu nedenle farklı cinsel yönelimler konusundaki farkındalıklarımızı

ve hislerimizi kontrol ederek ADM'lerde çalışmalıyız.

Davranış II: "Tamam, sizi buraya getiren sebep ne?" gibi her zamanki üslubumuzla karşılık vermeliyiz.

- Reçete Vermemek:

Acil Destek Merkezlerimizin görevlerini üç aşamalı olarak tarif edebiliriz.

Birinci aşama:

- Şiddet yaşayarak bizden destek almak isteyen kadınların yaşadıkları şiddetten utanmamaları gerektiğini,
- Kadına yönelik şiddetin evrensel bir sorun olduğunu, her gün binlerce kadının aynı sorun ile karşılaştığını ve bu nedenle yalnız hissetmemesi gerektiğini,
- Şiddetin gerekçesi olamayacağını,
- Şiddetten kurtulmanın mümkün olduğunu hissettirip, yararlanabileceği hakları anlatmaktır.

İkinci aşama:

Kadın hayatıyla ilgili bir karar verecektir. Her türlü karar alma hakkı ona aittir ve bizim en ufak bir müdahale hakkımız yoktur.

Eğer isterse, sadece alacağı kararın muhtemel olumlu ve olumsuz sonuçlarını birlikte gözden geçirebiliriz.

Üçüncü aşama:

- Kadının aldığı kararlar doğrultusunda yaşayacağı sürece destek vermek,
- Onu yalnız bırakmamak,
- Yasal haklarını kullanmak istiyorsa avukat,
- Tedavi istiyorsa profesyonel ruh ve beden sağlığı destekleri,
- Çalışmak istiyorsa çeşitli iş olanaklarını araştırmak mevcut olanakları değerlendirmek ve her gün yeni olanaklar yaratmaya çalışmak gibi.

Bizden destek isteyen bir kadına reçete vermemeli, yani onun sorunlarını nasıl çözeceğine dair önerilerde bulunup bizim önerilerimiz doğrultusunda davranmasını sağlamaya çalışmamalıyız.

- Şiddetin en olumsuz etkisi kendi kararlarımız doğrultusunda yaşamaktan vazgeçmemizdir. Bu nedenle hayatımız ile ilgili alacağımız en küçük kararlar bile yeniden hayatımızın öznesi olmamızı sağlar. Başka birinin önerileri doğrultusunda hareket etmek bu süreci baltalar. Biz destek isteyen kadınlara kendi kararlarını verebilecekleri gücü elde etmelerini ve aldıkları kararların avantaj ve dezavantajlarını görmelerini sağlamak ve bu kararları hayata geçirirken gerekli destekleri vermek ile yetinmeliyiz.
- Destek isteyen bir kadının kararlarına müdahale etmek, ona reçete vermek bu kararların olumsuz tüm sonuçlarının bize mal olmasına sebep olur. Eğer kadın sonradan alınan karardan memnun olmazsa bundan bizi sorumlu tutma ihtimali çok yüksektir. Böyle bir durumda hem kadının hem de yakın çevresinin öfkesiyle karşı karşıya kalabiliriz.

Kullanılmaması gereken cümleler

- “Ben senin yerinde olsam dava açarım” ya da “ben olsam” ile başlayan çeşitli cümleler
- “Tekrar deneyecek misin?”
- “Bu kadarına nasıl dayandın?”
- “Dava açtığın için kızmazlar mı?” gibi cümleler yargılayan ve reçete öneren cümleler oldukları için kullanılmamalıdır.

Örnek: Yakından tanıdığımız bir kadın destek almak için başvurdu. Neler yaşadığını biliyorsak başvurusunu alırken yorum yapabilir miyiz?

Öncelikle eğer mümkünse yakından tanıdığımız biri ile görüşmemeliyiz. Görüşmek zorunda kalırsak bildiğimiz her şeyi bir yana bırakarak

dinlemeye çalışmalıyız. Çünkü hem kadının yaşadıkları, hissettikleri esastır hem de hiçbir şey dışarıdan görüldüğü gibi olmayabilir.

Yorum yapmak bizi onlar adına karar verme ya da onların kararlarını etkileme gibi bir yanılsa sevk edebilir.

Bizden sadece aldıkları karar ile ilgili onay istiyor olabilirler. Onay vererek de reçete vermiş sayılırız. Kararları konusunda en fazla, kararın avantajlarını ve dezavantajlarını kadının sıralamasını sağlayarak destek olabiliriz.

Örnek: Diyelim ki kadın başkasına zarar verecek bir karar almayı düşünüyor ama olumsuz sonuçlarını göremiyor. Kocasını şikâyet ederek işten arttırmaya çalışıyor.

Davranış I: “Kocan işten atılırsa çocukların nafaka alamaz” dediğimiz zaman yargılamış oluruz.

Davranış II: “Bunu yaptığında ortaya çıkabilecek olumlu olumsuz sonuçlar neler olabilir?” gibi sorular sorarak neler olabileceğini bulmasına destek olabiliriz.

Örnek: Kadın kocası veya ailesi ile görüşmemizi isteyebilir.

Davranış I: Kadının eşi veya ailesi ile görüşürsek olaya müdahale etmiş oluruz.

Davranış II: Başvuru alırken önemli olan, kadının,
- Bizim onu ciddiyetle dinlediğimizi ve önemsedüğimizi hissetmesini,
- Yaşadıklarını fark etmesini sağlamak,
- Kendi kararlarını vermesini sağlamak,
- Kendi kararını hayata geçirmesi için destek olmaktır.

Kadınlar kendi gerçekleri ile yüzleşmeli ve şiddetten kurtulmak için kendisi mücadele etmelidir. Bizim rolümüz bu mücadele sırasında destek olmaktır.

- Eşit İlişki İçinde Olmak:

Merkezimize gelen kadın, gelişinden kısa bir süre önce şiddet yaşamış olabilir ve muhtemelen bu durum ile ilgili çeşitli olumsuz duygulara sahiptir.

Bizim ondan farkımızı şiddetimizle yüzleşmemizi daha önce başlamış olmamız ve şiddetten kurtulmak için çaba harcamış olmamızdır. Tek farkımız bu olmasına rağmen, bizim destek olmaya çalışan onunda destek almak isteyen konumunda olduğunu unutmadan eşit ilişki kurmaya çalışmalıyız. Konumumuz ile ilgili tarif budur, eğer bu konumu hissederseniz uygun davranışı yakalayabiliriz.

Diğer bütün farklarımızı bir kenara bırakıp, konumumuzu bu şekilde içselleştiremiyorsak uygun bir iletişim kurmakta zorlanırsınız.

Örnek: Kadın mindere ben sandalyeye oturursam eşit ilişki kuramaz mıyım?

Oturma düzeni önemlidir. Görüşme odasına önce destek isteyen kadın girmeli ve istediği yere oturmalıdır. Biz onun seçtiği yere göre karşısına oturmalıyız. Eğer bir rahatsızlığımız sebebiyle yerde oturamıyorsak, bunu mutlaka açıklamalı ve kadının sandalyeye oturmasını sağlamalıyız.

O aşağıda biz yukarıda oturarak eşit ilişki kuramayız.

Bacak bacak üstüne atarak oturmak, eğer karşımızdaki de öyle oturmuşsa üstünlük taslamak anlamına gelebilir.

Örnek: Akşam yemeğe gideceğim için her günküden daha özel giyinmiştim. O gün kadınların bana farklı davrandıklarını hissettim. Kıyafetimle ilgili olabilir mi?

Bizler farkındalıklar yaşadık. Oysa bizden destek almak isteyen kadınlar henüz bu süreci yaşamadılar. Bu nedenle toplumdaki alışılmış ölçüler dışındaki kılık kıyafetimiz nedeniyle de bizden uzaklaşabilirler. Bu nedenle bu konuda da dikkatli davranmalıyız. Rahat, temiz ve düzenli, aşırı dekoltesi olmayan bir günlük kıyafet ile çalışmamız daha uygun olur.

Zorunlu olarak günlük kıyafetlerimiz dışında bir kılıkta isek ve görü-
şeceğimiz kadının dikkatini çekeceğini düşünüyorsak bunun sebebini
anlatabiliriz.

**Soru: O zaman merkezlerimize gelen kadınların özgürleşmeleri için
çaba harcarken kendi özgürlüğümüzden taviz vermiş olmuyor muyuz?**

Bir kadın merkezinde kadınların özgürlüğü için çalışmak genellikle
kendi özgürlüğümüzden taviz vermemizi gerektiriyor zaten. Bu bir
tercih meselesi değil mi? İstersek bu merkezlerde çalışmayız, tamamen
kendi isteklerimiz çerçevesinde bir yaşam süreriz. Ama eğer kadın mer-
kezlerinde çalışmayı tercih etmişsek ve bu merkezleri değişim dönüşüm
sağlamak üzere çalışılan yerler olarak kabul ediyorsak her türlü davra-
nışımızın dikkatle takip edildiğini de bilmemiz gerekir. Zaten pek çok
toplantımızda karşılaştığımız sorulardan biri budur.

Ne yapmak istiyorsunuz?

Yeni ölçüleriniz ne?

Kadınlara ne öneriyorsunuz? gibi sorularla karşılaşılıyor.

Onlara “her kadının kendi kararları doğrultusunda eşit ve özgür ya-
şamasını sağlamaya çalışıyoruz” diyoruz. Kimseye belli bir yaşam şek-
li dayatmıyoruz.

Sonuç olarak; ‘ **Kadınların özgürleşmesi için yarattığımız alanlar bi-
zim özgürlük alanlarımız olamıyor.**”

- Empati Kurmak:

**Empati yaygın olarak kullanılan bir kelime olduğu için aynen kul-
lanıldı. Türkçe karşılığı eş duyum, duygudaşlık olan empati: bir
süreliliğine ve isteyerek kendimizi ötekinin yerine koyarak onun
duygu, düşüncesini ve davranışını anlayabilme becerisidir.**

Empati, kendimizi birinin yerine koyarak düşünmek onu anlamaya
çalışmaktır. Kendimizi birinin yerine koyabilmemiz için benzer şey-
ler yaşamış olmamız kolaylaştırıcı bir durumdur. Kadına yönelik şid-

det hepimizin sorunudur ve her birimiz bir şekilde şiddet mağduru olduk. Zaten bunu fark edip kabul etmemişsek bu merkezlerde çalışmamalıyız.

Eğer merkezimize gelen bir kadına saygı duymuyor, onunla eşit ilişki geliştiremiyorsak zaten empati kurmamız mümkün değildir.

Kadınların nasıl düşündüğünü, nasıl hissedebileceklerini, nasıl yaşayabileceklerini anlayabilmemiz için çalıştığımız yörenin kadınlarla ilgili değer yargılarını da çok iyi bilmemiz gerekir. Evrensel düşünüp yerel çalışma ilkemiz bu nedenle çok önemlidir. Dünyanın herhangi bir yerindeki bir şiddet mağduru için önemli olmayan bir durum bir başka yerdeki kadın için hayati önem taşıyabilir.

Örnek: Bir kadın ile ilgili dedikodu yapılması bazen kadının hayatını kaybetmesine sebep oluyor. Oysa belki de başka bir yerde bu sadece can sıkıcı bir durum olmaktan öte bir anlam ifade etmez.

Örnek: Yurt dışındaki bir toplantıda kuma evliliklerinden bahsederken salondaki bir dinleyici 'kadında kocasını aldatarak öç alsın' demişti. Böyle bir şeyin Türkiye'de kadının hayatına mal olacağını anlatmakta zorlanmıştık.

Empati kurmak bizden destek isteyen kadını anlamamızı kolaylaştırır ve bunun bir sınırı vardır. Onunla birlikte acı çekmek, korkmak, çaresiz hissetmek gibi durumların empati kurmak ile bir alakası yoktur. Böyle durumların bizim kendimiz hakkında fark edemediklerimizle ilgisi olabilir. Eğer böyle bir durum söz konusu ise birlikte çalıştığımız arkadaşlarımızla konuşmalıyız.

→ **Gizlilik:**

Gizlilik kadınların bize güvenmesini, işimizin devamını sağlayacak en önemli ilkelerimizden biridir.

Daha görüşmeye başlarken görüşmeye gelen tüm kadınlara, anlatacak-

larının tamamen gizli kalacağı söylenmelidir. Bu sohbet kadının bize güvenmesini sağlayacak ve anlattıklarının kadın merkezi ile kendisi arasında kalacağını, dışarıya, basına vs. her hangi bir yere taşınmayacağını bilerek görüşecektir.

Kadınlarında bizimle paylaşmak istedikleri sınırlı olabilir. Onların kendi hayatları ile ilgili gizlemek istedikleri olabilir. Buna saygı göstermeliyiz. Daha fazlasını öğrenmek için soru sormamalıyız. Neyi nasıl yapması gerektiğini en iyi bilen destek almak isteyendir.

Zaten eğer avukat ya da psikolog desteği isterse ayrıntılar konusunda onlarla konuşması gerekecektir.

Bizim asli işimiz yaşadığı şiddetten kurtulmak için bir süreç belirlemesine destek olmak, ayrıca yaşayacağı bu süreçte gerekli durumlarda yanında olmaktır.

Örnek: KAMER' i açtığımız ilk yıllarda kadınların bize güvenmesini sağlamak için epeyce çaba harcamamız gerekmişti. Onlara gerçek isimlerini bilmemiz gerekmediğini söylüyorduk. İlk gelişlerinde gerçek isimlerini söylemeyenler olmuştu. Bir iki kere gelip bize güvenden sonra gerçek isimlerini ve adreslerini söylemeye başladılar.

Soru: Merkezimizden destek almış bir kadınla bazen sokakta karşılaşıyoruz. Nasıl davranacağımızı bilemiyoruz. Bu konudaki tavrımız ne olmalı?

Aslında bu konuyu daha görüşme sırasında çözmemiz gerekir. Kadın nasıl isterse öyle davranmalıyız. Bu güne kadar kadınlar bu konudaki isteklerini şöyle sıraladılar:

- Yanımda birisi varken beni tanıımıyormuş gibi davranın,
- Siz beni tanıımıyormuş gibi davranın ben uygunsam zaten size selam veririm,
- Evimi aramanız gerekirse telefona ben cevap vermedikçe konuşmayın,
- Beni şu saatler arasında arayabilirsiniz,

- Karşılaştığımızda konuşmamızın hiçbir sakıncası yok, beni tanımıyormuş gibi davranırsanız alınırım.

Soru: Gizlilik bu kadar önemliyse neden form dolduruyoruz?

Ne KAMER ne de diğer kadın kuruluşları şiddeti sonlandırabileceğimizi iddia ederek çalışıyoruz. Amacımız kadınlardan öğrenerek bu konuda en iyi politikayı geliştirmektir. Şiddete karşı bir politika geliştirmek içinde şiddetin yoğunluğu, yaşandığı yer, yaşanış şekli, ihtiyaç duyulan destekler gibi pek çok soruya cevap aramamız gerekiyor.

Destek için başvuru yapan kadınlardan topladığımız veriler ve bu verilerle yaptığımız değerlendirme hem kadınlara daha etkili destek sunmamızı sağlıyor, hem de etkili şiddet politikaları için lobicilik ve savunuculuğumuzu güçlendiriyor. Bir kadının şiddetten kurtulmak için gereksinim duyduğu destekleri ve bunları alıp alamayacağını tespit etmek için sürekli takip formları da dolduruyoruz.

Bu bilgileri toparlayıp bilgisayara yükledikten sonra formlar bir işimize yaramıyor elbette. Onları imha ediyoruz.

Kadınlar eğer adres ve telefon verirlerse onları etkinliklerimize davet etmek, eğer bu konuda mutabakat sağlamışsak zaman zaman nasıl olduklarını sormak üzere aramak için kaydediyoruz.

7. DESTEK ALMAK İSTEYEN KADIN İLE KONUŞMAYA NASIL BAŞLAMALIYIZ?

Birkaç yerde yazılı olmasına rağmen, bu kısma başlarken de Acil Destek Merkezlerimizde ne yapmaya çalıştığımızı, rolümüzün nerede başlayıp, nerede bittiğini yeniden hatırlamakta yarar var. Çünkü rolümüzü doğru algılayamamış olmamız hem bizim hem de bizden destek almak isteyen kadınların zarar görmesine sebep olabilir.

- Biz destek almak isteyen kadınlardan daha önce şiddeti fark etmiş, destek almış, şiddetten kurtulmak için çaba harcamış ya da harcamakta olan kadınlarız.
- Deneyimlerimiz destek isteyen kadınlarla duygudaşlık yakalamamızı kolaylaştırır.
- Şiddetten kurtulmaya çalışırken geliştirdiğimiz yöntemlerle, şiddetin hayatın her alanında nasıl içselleştirdiğini, fark etmenin zorluğunu, fark ediş sürecinin acılı bir süreç olduğunu, hiyerarşi ve ayrımcılığı dayalı iletişim yöntemlerinin şiddeti nasıl beslediğini biliyoruz ama destek isteyen kadınlar henüz bu noktada olmayabilirler.
- Onları ilk dinleyen, ilk ve acil destekleri verenler olarak tüm bu süreçleri hatırlayarak başlamalıyız.
- Biz tedavi eden değiliz.
- Sorgulayan değiliz.
- Kadının hayatını, duygularını ondan daha iyi bilemeyiz.
- Rolümüz ona da şiddeti, sorunun büyüklüğünü, hayata nük-

sedisini fark ettirmek, kendi gücü ve çabasının önemini vurgulayarak daha sakin, daha güçlü hissetmesini ve kendisi için yapabileceklerini sıralayabilmesini sağlamak ve kat edeceği zorlu yolda ona destek olmaktır.

- Hepimiz kadınların bize ilk gelişlerindeki çaresiz bakışları ile daha sonraki gelişlerindeki kararlılığı, dik duruşu hissetmişizdir. Bu değişikliği görmek bizim için en büyük ödüldür.

Konuşmaya Başlarken:

Eğer rolümüzün ne olduğu konusunda net isek, konuşmaya başlama şeklimizi destek isteyen kadının durumuna göre belirleyebiliriz.

Bizim isteğimiz bütün kadınlarla yüz yüze görüşme olmasına rağmen bazı kadınlar evden çıkamadıkları için bazıları uzak yerlerden aradıkları için telefonla görüşerek destek almak istiyorlar. Görüşmelerimizi yüz yüze ya da telefonla yapıyor olmamız iletişim şeklimizde yöntemlerimizde bir değişikliğe yol açmaz.

Ancak bizim tercihimiz yüz yüze görüşmektir.

- Çünkü yüz yüze görüşmelerde birbirimize daha fazla destek olabiliyoruz,
- Kadınların kadın merkezlerindeki enerjii hissetmeleri onları güçlendiriyor,
- Suskun kaldıkları ya da yaşadıklarının etkisiyle fazla ve karışık konuştukları zamanlar konuşmayı daha dengeli sürdürebiliyoruz,
- Yüz ifadesini görmemiz kadının neler hissettiğini anlamamızı kolaylaştırıyor.
- Kadın merkezlerinde kadınlar kendilerini güvende hissediyorlar.

Örnek: Kadın geldiği zaman fiziksel olarak yaralıydı.

Merkezimize gelmeden kısa bir süre önce fiziksel şiddet yaşamıştı. Onu başvuru odasına götürüp, kendisini rahat ve güvende hissedebileceğini,

isterse bu odada bir süre yalnız kalabileceğini, kendisini takip eden biri varsa bile merkeze girmesine izin vermeyeceğimizi söyleyip, bir şey içmek isteyip istemediğini sordum. Su ve çay istedi. İstediklerini götürdüğüm zaman yerdeki mindere uzanmıştı.

Gidip yanına oturdum.

“Canın yanıyor mu?” diye sordum. Ağlamaya başladı. Benim sormama fırsat vermeden kalabalık bir aile olduklarını, kocası ve kayını tarafından dövüldüğünü anlatmaya başladı. En büyük özlemi kocası ve çocuklarıyla birlikte yaşayacağı bir evi olmasınımış.

Ona yarasının iyi görünmediğini, bir kırık çıkık söz konusu olabileceğini söyleyerek hem sağlığı için hem de yaşadığı şiddeti belgelemek için doktora gitmemiz gerektiğini söyledim. Doktora gittiğimiz zaman görevli polisin müdahale edeceğini, ona bir takım sorular soracağını, kendisi davacı olmak istese de istemese de zabıt tutulacağını anlattım. (Kadını ve Aile Bireylerini Şiddetten Koruma Yasası ile doktorların bildirim zorunluluğu kalktı.)

Zaten davacı olacağını söyledi. Tanınmasını engellemek için gerekli tedbirleri alarak doktora gittik. Muayene oldu, polise ifade verdi, savcılığa gidip suç duyurusunda bulunduk. Sonra da notere gidip avukat için vekâlet çıkardık ve merkeze döndük. Bir süre saklandı. Sonra hem kocasının ailesinden hem de kendi ailesinden kadına sahip çıkmak isteyenler oldu.

Bir süre sonra evine dönmek istediğini söyledi. Yıllar oldu, bir daha fiziksel şiddet yaşamadı, çocukları ve kocası ile ayrı bir evde yaşıyor ve çalışıyor.

“Canın yanıyor mu?” demiştim ilk, bunu hiç unutmamış.

Örnek: Kapıdan içeri külçe halinde bir kadın girdi.

Kapı çaldı, açtığım zaman kapıdan içeri en ufak bir enerjisi olmayan, bir kadın girdi. Külçe halindeydi, içeri girer girmez yere yığıldı. Arkadaşlarımı çağırdım. Birlikte görüşme odamıza götürüp mindere uzattık.

Yüzünü yıkadık, kolonyayla ellerini ovduk, su içirdik. Diğer arkadaşlarım dışarı çıktı, ben bir süre yanında sessizce oturdum. Biraz uyudu. Sonra uyanıp geceyi sokakta geçirdiğini, çok aç ve uykusuz olduğunu söyledi. Yemek hazırlayıp götürdüm. Rahat yemesi için dışarı çıktım. Bir süre sonra toparlanmıştı. Konuşacak, yürüyecek enerjisi vardı artık.

Ona “Bizi tanıyor musun? Buraya gelmeni kim önerdi?” diyerek konuşmaya çalıştım.

Biraz önce konuşacak mecali olmayan kadın, hiç durmadan ve yüksek sesle konuşmaya başladı.

Bütün çabalarıma rağmen ne istediğini anlamam mümkün olmadı. Tedaviye ihtiyacı olduğunu anladım. Onu işbirliği yaptığımız psikiyatra götürdüm. Yatarak tedavi edildi.

Tedavisi bitince görüşmeye başlayabildik.

Örnek: Geldiğinde karar vermişti.

Kapıdaki kadın ‘Burası KAMER mi?’ diye sorarak cevabımı beklemeden içeri girdi. Daha görüşme odasına girmeden yüksek bir ses tonuyla ‘Ben boşanmak istiyorum, bana avukat bulun, arkasından da hemen bir iş istiyorum’ diye anlatmaya başladı. Randevu almaktan gelmişti. Arkadaşım destek isteyen diğer bir kadın ile görüşüyordu. Destek isteyen iki kadının karşılaşmaması için elimizden geleni yaparız genellikle.

Onu boş olan odalarımızdan birine aldım. Karşısına geçip oturdum. Hala yüksek bir ses tonuyla isteklerini sıralıyordu. Ona sakın olmasını, boşanmanın zaten uzun bir zaman gerektirdiğini bir anda olup, bitecek bir şey olmadığını anlattım.

Belli ki karar vermek için epeyce zorlanmıştı ve hemen harekete geçmek istiyordu. İstekleri net olduğu için onun istekleri üzerinden konuşmaya başladık.

Ona dedim ki;

‘Tamam, seni hemen bir avukata gönderebilirim, bugün dava açabilirsin. Karar verdiğine göre boşanma süresi, sonrası için neler olacağını düşünmüşsün ve hazırsındır.’

Ben bunları söyleyince önce durakladı sonra olacaklar ile ilgili konuşmaya başladı. Kafası çok karışıktı. Ona istersen birlikte düşünelim dedim. Bu yaklaşımım ona iyi geldi. Birlikte boşanmanın avantaj ve dezavantajlarını sıraladık. Sonra avukata gitti. İlk gidişinde sadece haklarını öğrenmek, kafasındaki sorulara cevap bulmak için görüşmüş. Bir süre sonra boşanma davası açtı ama her adımı atarken neyle karşılaşacağını biliyordu...

Örnek: İntihar eğilimi vardı.

Keşke hiç intihar başvurusu almak zorunda kalmasak. Bu bizi çok aşan bir durum. Ama ne dersek diyelim bazen telefonun diğer ucunda intihar etmeyi düşünen bir kadın oluyor.

İlk yıllarda böyle başvurularla karşılaştığımızda epeyce bocalamıştık. Daha sonra intihara meyilli bir insan ile nasıl iletişim kurulması gerektiği konusunda epeyce destek aldık. Elbette ki ilk konuşmadan sonra uzmanına yönlendirmek koşuluyla.

İşte intihar etmeyi düşünen bir kadınla yaşanan bir deneyim:

Telefon çaldı, arayan son derece kısık sesle konuşan bir kadındı. Ona kendimi tanıttım. O adını söylemek istemedi. Bizden ne istediğini sordum. Hiçbir şey istemediğini, yıllardır fiziksel şiddet yaşadığını, birkaç kere tecavüze uğradığını, bunlardan kurtulmak için çaba harcadığını ama artık hiçbir umudu kalmadığını, yenildiğini, bütün insanların kötü olduğuna inandığını ve bu dünyada yaşamak istemediğini söyledi. İntihar düşüncesi olduğunu anlamıştım. Boğazım kurudu. Ne yapmam gerektiğini öğrenmiştim ama birden telaşlandığımı hissettim.

Sakinleşmek ve zaman kazanmak için ağır ağır konuşarak devam ettim.

“Ne yapmak istiyorsun? Bizden ne istiyorsun?” diye sordum.

“Sizden bir şey istemiyorum, sadece yaşadıklarımı bilmenizi istedim. İlkinde beceremedim ama bu sefer kendimi öldürmeyi becereceğim” dedi.

Telaşımı yansıtmamaya çalışarak, “Sizi anlıyorum, intihar da bir çözüm olabilir belki. Ancak geri dönüşü olmadığı için iyi düşünerek karar vermek lazım. Her şeyi denediysen başka bir yol yoksa olabilir. Ben şiddetten kurtulmak için tek başıma başarısız olmuştum ama başka kadınlardan destek alınca başardım. Belki de fark edebileceğin başka yollar vardır” dedim.

“Kimse benim için bir şey yapamaz” dedi. Bende “Evet ama sen bizim nasıl bir süreç yaşadığımızı öğrenirsen belki kendin için yeni bir şeyler yapabilirsin” dedim.

Sonunda intiharı bir süre ertelemesi konusunda anlaştık. Onu KAMER’e gelmesi için ikna ettim. Geldiği zaman intihar konusunda konuşmadık. Onunla iki kişi birlikte görüştük.

Merkezimize geldiği gün grup çalışması vardı. Birçok kadın gördü. Onların niçin geldiklerini sordu. Oda grup çalışmasına girmeye karar verdi. Her gelişinde biraz daha diriliyor gibiydi. Grubu tamamladıktan sonra bir yandan psikolojik destek aldı, bir yandan da yaşadığı ev ile ilişkisini koparmak için çaba harcamaya başladı.

Örnek: Uzun süredir şiddet yaşıyormuş.

Kapıdan oldukça sakın ve gülümseyerek girdi. Yanında beş yaşlarında bir kız çocuğu vardı. Bir önceki gün arayıp görüşme için randevu almıştı. Onu önce salona aldım. Onunla ve kızıyla ilgilendim. Kızına bir takım oyuncaklar, kağıt ve kalemler verip annesiyle bir süre yan odada konuşacağımızı anlattım. Kadın kızım usludur hiç ses çıkarmaz dese de kızını görüşme odasına alamayacağımızı çocuğa duyurmadan anlatmaya çalıştım. Merkezdeki diğer arkadaşım çocukla konuşurken biz görüşme odasına geçtik.

Önce “KAMER’i tanıyor musunuz?” diye sordum. Çok detaylı olmasa da tanıdığını söyledi. Kısaca yaptığımız işleri anlattım.

“Burayı tanıyarak geldiğinize göre bizden bir isteğiniz var” dedim. Ben böyle dedikten sonra yüzünü bir hüznün kapladı, dudakları titredi, ağlamamak için direniyordu.

“Kendinizi neden zorluyorsunuz? Ağlayarak da konuşabilirsiniz, mesela sizi buraya getiren sebebin ne olduğunu anlatarak başlayabilirsiniz” dedim.

Çocukluğundan beri önce baba evinde sonra koca evinde şiddet yaşadığını, artık yaşadığı her şeye razı olduğunu, kadınlar için başka bir yol olamayacağını zannettiğini anlattı. Son zamanlarda komşusu bir kadının KAMER'e gelip grup çalışmalarına katıldığını, aşağı yukarı aynı durumda oldukları kadının giderek değiştiğini, güçlendiğini, farklı konuşmaya başladığını fark ettiğini söyleyip grup çalışması hakkında bilgi istedi.

Grup çalışmalarına katıldı. Öyle değişiklikler yaptı ki hayatında, onu her görüşümde benim gözlerim yaşıyor artık.

Örnek: İş istemek için gelmişti.

Bir gün önce arayıp acil iş ihtiyacı olduğunu onu bir işe yerleştirmemi istediğini söylemişti. İş içinde olsa görüşmemiz gerektiğini söylemiş ve bir gün sonraya randevu vermiştim.

Randevu saatinde geldi. Görüşme odasına aldım. Sadece iş istemek için geldiğini, başka bir talebi olmadığını söyledi.

Önce hangi işleri iyi yapabileceğini, nasıl bir iş istediğini sordum. İş başvurusu formunu doldurmasını istedim. Sonra da işe yerleştirme sürecimizi anlattım. Kadın işçi arayanlar ile iş arayan kadınların talepleri örtüştüğü zaman iki tarafı tanıştırdığımızı ve aradan çekildiğimizi ama devam edecek süreçte kadın isterse yine ona destek olduğumu anlattım.

Niyetim onun gruba katılmasını sağlamaktı.

“Neden bu kadar acil iş istiyorsun?” dedim.

Kocası uzun bir süredir işsizmiş, giderek sınırlı bir adam olmuş, onu ve çocukları incitiyormuş, iş bulunca bu durum geçer diye umutluymuş.

“Kocan iş güç sahibi iken nasıl davranıyordu?” dedim.

“Yine sinirliydi ama bu kadar değildi” dedi.

“Bende bunu anlamıyorum, hep birlikte sürünüyoruz ama biz çocuklarla bir de dayak yiyoruz” dedi öfkeyle.

Ona biraz kadına yönelik şiddet ve grup çalışmasından bahsettim. Kısa bir süre sonra işe girdi. Bir yandan da grup çalışmasına devam etti.

Görüşmeyi başlatmakta zorlanıyorsak;

- Ne hissediyorsunuz?
- En son ne yaşadınız?
- Sizi buraya getiren ne?
- Bizi nereden duydunuz?
- Neler yaptığımızı biliyor musunuz? gibi cümleler işimizi kolaylaştırır.

Nasıl destek olabileceğimiz konusunda netleşmek için;

- Size hangi konularda destek olabileceğimizi sıralamamı ister misiniz?
- Şu anda bizden ne istiyorsun?
- Biz sizin için ne yapabiliriz? gibi sorular sorabiliriz.
- İsteklerini sıralayan kadının netleşmesini sağlamak ve isteklerini doğru algılayabilmek için mutlaka geri bildirimde bulunmalı ve doğru anlayıp anlamadığımızı kontrol etmeliyiz.

Destek isteyen söylediği doğrudur.

Kadınların kendi hayatları ile ilgili anlattıkları her şeyi doğru kabul etmeliyiz. Bize inandırıcı gelmese de doğru kabul etmeliyiz.

- Biz sorgulama yapmıyoruz;
- Yasal süreci takip edecek olan, bu nedenle doğru bilgilere ihti-

yacı olan biz değiliz;

- Kadınları tedavi eden değiliz;
- İşimiz, onların özgüven duymalarını sağlayarak ne istediklerini bulmalarına destek olmak.
- Özgüven sağlamamız onları yargılamadan, reçete vermeden dinleyerek, yaşadıklarından utanmamalarını sağlayarak, yalnızlık duygularını paylaşarak mümkün olabilir.

Bunlar için detaylı bilgiye ihtiyacımız yoktur.

Kadınların bize minnet duymalarını engellemeliyiz.

Öncelikle bizim yaptığımız iş ile ilgili kadınlardan bir beklentimiz olmamalı. Biz bu konuda net olursak iletişim halinde olduğumuz kişinin bu konuda netleşmesi de kolay olur.

Kendilerini değerli hissettikleri, istedikleri destekleri alabildikleri için kadınlar bize minnet duyabilirler. Bu durum aramızdaki ilişkiyi istemediğimiz bir yere getirebilir.

Bu nedenle bütün görüşmelerimizde:

- Bu çalışmayı yürütenin KAMER olduğunu,
- Kişisel bir destek sağlamadığımızı,
- İşimizi yaptığımızı ve yaptığımız iş için bize minnet duymaları gerekmediğini,
- Aynı desteği binlerce kadına verdiğimizizi,
- Hazır hissettikleri zaman kendilerinin de KAMER' in gönüllüsü olabileceklerini ve başka kadınlara destek olabileceklerini belirtmeliyiz.

Destek olduğumuz kadınlardan özel bir hediyeye kabul etmemeliyiz. Eğer çok istiyorlarsa KAMER'in başışçısı olabileceklerini söyleyebiliriz.

Aracılarla görüşmemizin destek almak isteyen kadına yararı olmaz.

Başka bir kadın için destek almak üzere telefonla ya da yüz yüze görüşmeye gelenler olabilir. Ancak eğer çok acil ve kadının yaşamının tehdit

altında olduğu durumlar söz konusu değilse araçlarla görüşmeyi kabul etmemeliyiz.

Çünkü;

- Önemli olan hayatımızla ilgili karar vermeye başlayabilmektir.
- Görüşmelerde sağlanan en önemli şey ne yapmak istediğimizi bulmak, karar vermek ve harekete geçebilecek gücü bulmaktır.
- Kendisi destek almaya hazır olmayan birisi, yine başka birinin yönlendirmesi ile hareket edecek, belki hayatına karıştığımız için daha sonra öfkelenecektir.
- Ya da hayatını değiştirmek için harekete geçmeyecektir.

Şiddetten kurtulmak isteyen kadınların baş başa görüşmelerde daha rahat olduğunu görüyoruz. Oysa arada araçlar varken aynı rahatlığı sağlamak mümkün olmamaktadır.

Araçlar kadının kendi kararlarını vermesini engelleyebilir, hiç istemediği şeyler yapmak zorunda kalmasına neden olabilir.

Oysa değişimin ilk adımı hayatıyla ilgili kararları kendisinin vermesidir.

8. CİNAYET İHTİMALİ VAR İSE

Öldürülme tehlikesi yaşayan kadınlarla çalışma yöntemlerimize başlamadan önce bu çalışmanın amacını tekrar hatırlamakta yarar var.

Namus adına işlenen cinayetler ilgili çalışmalarımızın amacı:

- Bir yandan öldürülme riski altında yaşayan kadınların hayatını güvence altına alırken,
- Bir yandan da namus adına işlenen cinayetlerin işleniş süreçleri ile ilgili bilgi sahibi olmak,
- Namus adına işlenen cinayetlerin birer yargısız infaz olduğuna dair bir bilinç oluşmasına katkıda bulunmak,
- Kadınlara destek olmak için geliştirdiğimiz ilişkiler üzerinden zihniyet değişikliği, cinayetleri önlemek için kalıcı yöntemler geliştirmek,
- Edindiğimiz bilgi ve geliştirdiğimiz yöntemlerle resmi politikaları etkilemek.

Amacımıza ulaşabilmemiz için her olay ile ilgili tüm bilgileri titizlikle kaydetmeyi ihmal etmemeliyiz.

Hayatı tehlike altında olan kadına ulaşma yöntemlerimiz:

- Eğer öldürülme tehlikesi yoksa

KAMER'in kuruluşundan önce yapmış olduğumuz bir araştırma kadınların %90'ına yakınının kadına yönelik şiddeti 'kadın olmanın gereği' zannederek kabullendiklerini göstermişti. Bu nedenle çalışmalarımızı iki temel konu üzerine planlamıştık.

- Birincisi şiddet konusunda farkındalık yaratmak, kadın olmanın şiddet yaşamayı gerektirmediğini, aksine kimsenin diğer bir kimseye şiddet uygulama hakkı olmadığını, şiddetin gerekçesi olamayacağını ve kadına yönelik şiddetin cinsiyetçiliğin sonucu olarak uygulandığını anlatmak.
- İkincisi ise yaşadığı şiddeti fark edip şiddetten kurtulmak isteyen kadınlara destek olma.

Şiddeti fark ettirmeye çalıştıktan sonra kadınların bize gelmesini beledik. Onlar destek istemedikçe biz onların hayatına müdahale etmedik. Çünkü biliyorduk ki ilk adımı onlar attığı zaman ikincisini de atacaklardır. Eğer biz onların hayatına müdahale edersek aramızdaki ilişki kurtaran kurtarılan ilişkisine dönecek, kadınlar kendi hayatları ile ilgili kararları kendileri vermemiş olacak, bir anlamda nesne olma durumu devam edecekti.

İlk adımı atan, merkezimize gelip şiddetten kurtulmak için bizden destek isteyen bir kadının girmiş olduğu sürecin devamını sağlamak için yöntemlerimize bağlı kalarak elimizden gelen bütün çabayı gösteririz. Ama bize o gelmeli.

- Öldürülme riski varsa

Namus adına işlenecek bir cinayet söz konusu ise iki konuda kadının karar vermesini beklemeden harekete geçebiliriz.

1. Kadına ulaşma konusunda

Eğer bir kadının aile meclisinde yargılandığını, hakkında ölüm kararı verildiğini duymuşsak nasıl duyduğumuz fark etmez o kadına doğrudan ya da dolaylı ulaşabilmenin yollarını aramalıyız.

Hayatı ile ilgili kararı yine o verecektir. Ama kadın merkezlerinden, kendisine verilebilecek desteklerden haberdar olmayabileceğini, ya da bu imkânlarla ulaşabilmesinin mümkün olamayabileceğini düşünerek ilk adımı biz atabiliriz. Hatta eğer biz ulaşamayacaksak en yakın polis ya da jandarma karakoluna haber verip onların risk altındaki kadına ulaşmasını sağlayabiliriz.

Bütün bunlara rağmen biz kurtarıcı durumunda değiliz. Kadın desteğimizi reddederse yapabileceğimiz hiçbir şey yoktur.

Eğer kabul ederse ilk adımı o atmış kendini kurtarmak için bir hamle yapmış sayılır.

Öldürülme riski olan kadınlara ulaşma yöntemlerimiz ile ilgili bazı örnekler aşağıdadır.

Örnek:

Komşusu hiç durmadan telefon açıyordu. Yan komşularının kızının bir süre önce evden ayrılarak ailesinin itirazına rağmen sevdiği bir erkekle gizlice evlendiğini, ancak ağabeylerinin onbeş gün sonra kadını bulup geri getirdiğini ve eve kapattığını anlatıyordu. Kadının kapatıldığı evden sürekli gürültü patırtı geldiğini, akrabalarının gelip gittiğini, kadının öldürülme ihtimali olduğunu anlatıyordu.

Elimizde bir ev adresi bir de telefon numarası vardı. Kızın adını da biliyorduk. Birkaç kere telefon açtık, eğer bir kadın cevap vermiş olsaydı ulaşmaya çalıştığımız kadının adını verip telefona çağıracaktık. Ama cevap verenlerin tümü erkekti. Bu durum kuşkularımızı arttırdı. Belli ki kadınların telefona cevap vermesi yasaktı.

En yakın polis karakoluna gidip durumu anlattık. Polis söz konusu eve gitti. Kadını ve ağabeyini alıp karakola getirdiler. Biz bir odada kadınlara baş başa görüşüp endişelerimizi anlattık. Kadında ilk yakalandığı za-

man korkmuş ama artık öldürülme riski kalmamış. Onu sürekli kontrol edeceğimizi söyledik, onu bulmuş olmamızdan çok memnun telefon ve adreslerimizi alarak gitti...

Örnek:

Üniversitede okuyan bir kadının aşireti tarafından zorla okuldan alınıp köye getirildiğini, aynı aşiretten bir erkek ile evlendirilmek istendiğini, kadın reddettiği için şiddet uygulandığını, eve kapatıldığını eğer evlenmeyi kabul etmezse öldürülebileceğini anlatan bir ihbar aldık.

Köyün, kadının, babasının adını ve kadının cep telefonunu biliyorduk. Bütün aramalarımıza rağmen kadının cep telefonu cevap vermedi.

Benzer durumlarda bize destek olan jandarma birimini aradık. Akşama doğru söz konusu köye ve eve gidildiğini ve aileden düğün olmayacağına dair söz alındığını öğrendik.

Örnek:

Aile meclisine katılan iki erkek geldi görüşmeye. Biri kadının cezalandırılmaması gerektiğini diğeri ise cezalandırılması gerektiğini savunuyordu. Kadına destek olmak isteyen erkek bizim fikrimizi almak gerektiğini söyleyerek zaman kazanmaya, bizi olaydan haberdar etmeye çalışıyordu. Aile meclisinde ya kadına savunamamış ya da yetersiz kalmıştı besbelli.

Kadının yerini öğrenip görüşmeye gittik. Bir iki yer dolaştıktan sonra kadınla görüştük. Şimdi yaşıyor...

2. Kadına ulaştıktan sonra yapılacak acil işlemler konusunda

Öldürülme tehlikesinin söz konusu olmadığı durumlarda her zaman destek istemek için bize ulaşması gerekenler, merkezimize geldikten sonra ne yapmak istediğine karar vermek durumunda olanlar kadınlardır.

Ama eğer ölüm tehlikesi varsa hem kadına ulaşma konusunda hem de merkezimize gelen kadınlar için yapılacak işlemler konusunda ilk adımı atanlar biz olabiliriz.

Öldürülme tehlikesi yaşayan kadınlar:

- En çok sevdikleri insanların (baba, ağabey, koca) kendilerini öldürmeye kıyamayacağını, ölüm kararının uygulanamayacağını düşünebilirler,
- Yaşadıkları duygusal şok nedeniyle tehlikenin büyüklüğünün farkında olmayabilirler,
- Yaşadıkları korku, çaresizlik nedeniyle ne yapmaları gerektiğini bulamayabilirler,
- Ceplerinde muhtemelen paraları yoktur, bize yük olabileceklerini düşünebilirler.

Bu gibi nedenlerle öldürülme ihtimali olan kadınlar için ilk ve acil yapılması gerekenler konusunda son derece dikkatli davranarak harekete geçebiliriz.

- Kadının bizimle birlikte olduğunun bilinip bilinmemesi çok önemlidir. Ailenin bizden haberdar olduğunu ve bulunduğu yerde risk altında olabileceğimizi düşünerek polisi haberdar etmeliyiz.
- Kadını herhangi bir şekilde bulunduğu yerden çıkarmamız gerekiyorsa tanınmamasını sağlayıcı tedbirler almalıyız.
- Öncelikle nüfus kâğıtlarının olup olmadığını, yanlarında olup olmadığını öğrenmeli, eğer yoksa ilk önce bütün güvenlik tedbirlerini alarak nüfus kâğıtları çıkartılmalı.
- Mutlaka bir avukata vekâlet vermesini sağlamalı.
- Olup bitenlerle ilgili ifade vermesini, mümkünse suç duyurusunda bulunmasını sağlamalıyız.
- Suç duyurusunda bulunması aileye müdahale edileceği anlamına geldiği için bu konuda kadının ne yapmak istediği sorulmalı ve onun kararına göre davranılmalıdır.
- Bir yandan bu işlemler hallolurken öte yandan kadının kendini güvende hissederek kalabileceği bir yer hazırlanmalıdır.

Yukarıda sıralanan işlemler tamamlandıktan sonra, kadın, haya-

tıyla ilgili kararlar verecektir. Bugüne kadar bizden istenenleri iki başlık altında toplayabiliriz:

- 1) Kadın, ailesinin kendisi ile ilgili ölüm kararını geri alabileceğini düşünüyorsa, aile ile ya da aile içinde kendisine destek olacak kişilerle görüşülmesini isteyebilir. Böyle bir durumda:
 - Öncelikle kadının güven içinde kalabileceği bir yer sağlamalı.
 - Aileyi tanımaya çalışmalı ve aile üzerinde etkili olabilecek kişi yada birimleri tespit etmeli;
 - Onlarla görüşmeler yaparak aileyle görüşülmesini sağlamalı.
 - Her türlü gelişmeden kadını haberdar ederek fikrini almalıyız. Bunu yaparken son derece dikkatli davranmamız gerektiğini unutmamalıyız.
 - Tüm bu süreç boyunca hem kadının hem kadın merkezinin güvenliğini sağlamalı, gerekirse güvenlik güçleri ile işbirliği yapmalıyız.
 - Elde ettiğimiz tüm gelişmeleri kadına anlatarak değerlendirme yapmasını ve hayatı ile ilgili karar vermesini sağlamalıyız.
 - Verdiği kararları hayata geçirmesi için başta güvenlik olmak üzere gerekli destekleri sağlamaya çalışmalıyız.
- 2) Ailesinin hakkında verilmiş kararı hiçbir şekilde geri almayaçağını düşünerek yeni bir hayat kurmak için destek isteyebilir.

Bu durumda yapılacak iki şey vardır.

- Kadını sığınma evine göndermek,
- Yeni bir yerde yeni bir yaşam kurmasını sağlayacak olanaklar yaratmak.

Söz konusu bu olanakları yaratabilmek için Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki gönüllülerimizin desteğinden yararlanabiliriz.

3. Kadının güvenliğini sağladıktan sonra

Bir kadın bizden destek isteyip hayatını güvence altına aldıktan sonra onun bizden bir talebi olmadıkça bize geldiğini, destek aldığını ve gittiği yeri unutmamız gerekir.

Zaten güvenlik güçleri, sosyal hizmetler ile çalıştığımız için gerekli durumlarda bilgi alıp verme olanağımız olacaktır.

Unutmayalım ki yakın çevresi kadını takip etmekten vazgeçmeyecektir. Son derece dikkatli davranmalıyız. Gizlilik bu gibi durumlarda her zaman olduğundan daha önemlidir.

Ailelerin öldürülme ihtimali olan kadına ulaşma yöntemleri bu güne kadar aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi gerçekleşti.

Örnek: Bizi tehdit ederek bilgi almaya çalıştılar.

Bu gibi durumlarda tehditleri asla hafife almamalı, polis ya da jandarmayı bilgilendirip, gerekirse suç duyurusunda bulunmalıyız.

Örnek: Aileden bir başka kadın destek istiyormuş gibi yaparak gelip bizden bilgi almaya çalıştı.

Merkezimize gelen her kadın sadece kendi yaşadıkları hakkında konuşabilir. Kimlerin gelip gittiğini, neler olup bittiğini anlamaya çalışan bir kadının niyeti ne olursa olsun bu konuda uyarılmalı, gizlilik ilkemize bağlı kalarak asla bilgi verilmemelidir. Aslında bütün ilkelerimize harfiyen uymak bizi her durumda koruyacaktır.

Örnek: Şiddet yaşayan bir başka kadın diğer kadına ulaşmak üzere sığınma evine gitmek için bize başvurabilir.

Biz bütün tedbirleri alsak da kadını bulmak isteyen yakınları çeşitli yollar deneyebiliyorlar. Böyle bir durumda bizi ve kadını koruyacak tek yöntem Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ile geliştireceğimiz işbirlikleridir. Bu işbirlikleri sırasında çeşitli tedbirler alabiliriz. Örneğin aynı ilden giden kadınları mümkün oldukça aynı sığınma evlerine göndermemek gibi.

Yapabileceğimiz başka bir şey yoktur. Her gelen kadını acaba birini takip mi ediyor endişesi ile karşılamaya başlarız ki bu ruh hali kadınları sorgulamaya, yargılamaya başlamamıza yol açabilir.

9. ENGELLİ OLAN VEYA BİR ENGELLİYE BAKMAK DURUMUNDA OLAN KADINLARLA ŞİDDET ÇALIŞMA YÖNTEMİMİZ

Yıllardır yaşadığı şiddeti fark edip, kurtulmak için destek isteyen kadınlara destek olmak için çabaladık. Bize başvuran engelli kadınlarda oldu. Ancak engelli olan veya bir engelliye bakmak durumunda olan kadınların zorluklarını ancak “Engeller Kalkıyor” Projesi uygulandıktan sonra ayrıntılı olarak fark ettik.

Engeller Kalkıyor Projesi katıldığımız çeşitli toplantılardaki engelli olan veya bir engeli yakını olan kadınların talepleri üzerine gündeme geldi. Sıkıntılarını ve taleplerini şöyle toparlayabiliriz:

“Biz engelli olduğumuz için ya da sürekli olarak bir engelli yakınımıza bakmak durumunda olduğumuz için istediğimiz zaman evden çıkamıyoruz. Şiddeti ve ayrımcılığı bütün kadınlar gibi hatta çok daha ağır yaşasak da ne çalışmalara katılabiliyoruz ne de yaşadığımız şiddeti paylaşmak, destek almak için dışarı çıkabiliyoruz. Bizimle ayrı bir çalışma yapmanız lazım.”

Tam o sırada Sabancı Vakfı'nın bir fon duyurusu vardı ve bu talebi yerine getirmek için uygun bir fırsattı.

Engelli olan veya bir engelliye bakmak durumunda olan kadınlar ile tanışmak, zorluklarını öğrenmek ve bu özelliklere sahip kadınlarla şiddet konusunda nasıl çalışılabileceğine dair bir yöntem oluşturmak üzere bir çalışma planladık.

5 ilde 15.000 hane ziyareti yaparak engelli kadınlarla kendi doğal ortamlarında tanışma, zorluklarını yerinde görme fırsatı yarattık. Şiddeti nasıl yaşadıklarını onlardan dinledik.

Nasıl destek olunabileceğine dair yöntem onların paylaşımları sonucunda aşağıdaki gibi kararlaştırıldı.

- Diğer şiddet vakalarında kadınların yüz yüze görüşmeler için Acil Destek Merkezlerine gelmesini bekleriz. Oysa engelli olan veya bir engelliye bakmak durumunda olduğu için dışarıya çıkamayan kadınlara telefon açarak talepte bulunmaları durumunda bizler evlerine giderek onlarla evlerinde görüşebiliriz.
- Ancak yine de ilk talebin onlardan gelmesi beklenmelidir.
- Evdeki görüşme için uygun ortamın nasıl olması gerektiği telefon konuşması sırasında bildirilerek kadınlarla kimsenin olmadığı rahat bir ortamda görüşme sağlanmalıdır.
- Kadınların netleşen destek talepleri için Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri ile işbirliği yapılmalıdır.
- Ev dışı görüşmeler için (avukat, psikolog, karakol vs) hem ulaşım imkanı hem de güvenlik sağlanmalıdır.
- Bütün illerde tespiti yapılmış olunan engelli veya bir engelliye bakmak durumunda olan kadınlar ile sürekli iletişim halinde olunarak mahalle toplantılarına katılımları için gerekli her türlü destek sağlanmalıdır.

10. HANE ZİYARETLERİ SIRASINDA KARŞILAŞTIĞIMIZ ŞİDDET BAŞVURULARI İLE İLGİLİ ÇALIŞMA YÖNTEMİMİZ

Son yıllarda bütün illerin genellikle göçle oluşan mahallelerinde hane ziyaretleri yapmaya başladık. Çünkü bu mahallelerde yaşayan kadınların ne KAMER' e ne de kentin diğer destek alınabilecek birimlerine ulaşamadıklarını tespit etmiştik.

Şimdiye kadar yaklaşık 300.000 hane ziyareti yapıldı. Bu ziyaretler ilçe ve köylere yayılarak devam edecek.

Hane ziyaretlerin asıl amacı kapalı bir yaşam tarzı olan bu mahallelerdeki kapalılığı kırmak, KAMER'i ve kentin destek alınabilecek diğer birimlerini tanıtmak, toplumsal cinsiyet rollerinden ve bu roller sonucu yaşanan şiddet ve ayrımcılık konusuna bir giriş yapmaktır. Ancak bazen kadınlar şiddet dayanılmaz bir duruma geldiği için bize yaşadıkları şiddeti anlatmaya ve destek almaya çalışıyorlar.

Hane ziyaretlerinin ardından yapılan mahalle toplantıları farkındalığı arttırdığı için neredeyse bu toplantılara katılan kadınların tümü yaşadıkları şiddeti paylaşıp kurtulmak için destek talebinde bulunuyorlar.

Deneyimlerimiz ziyaret edilen kadınların ortalama %10'unun bu ziyaret sırasında şiddet başvurusu yaptıklarını gösteriyor. Bu durumda hane ziyaretleri sırasında karşımıza çıkacak şiddet vakalarına karşı nasıl çalışmamız gerektiği konusunda yöntem çalışması yapmamızı gerektirmişti.

Aşağıda sıralananlar bu yöntem tartışmalarının sonucunda ortaya çıkan sonuçlardır:

- Eğer biz bir haneyi ziyaret etmek üzere iken o yerde şiddet yaşandığına dair görüntüler, gürültüler söz konusu ise ziyareti bir başka tarihe bırakarak polise ihbarda bulunmalıyız. Bu ihbar sırasında kimlik bildiriminde bulunma zorunluluğumuz yoktur. Ardından bir başka gün söz konusu haneyi ziyaret edebiliriz.
- Bir hane ziyareti sırasında geçmiş yıllara ait şiddet deneyimleri anlatılıyorsa bir süre nezaketen dinleyip “Halen devam etmekte olan bir şiddet var mı?” ya da “Geçmişte yaşadığınız şiddet nedeniyle herhangi bir desteğe ihtiyaç duyuyor musunuz?” gibi sorularla kadının güncel durumu ile ilgili konuşmasını sağlamalıyız.
- Devam eden bir şiddet nedeniyle yapılan paylaşımları ev ortamı uygun ise (kimse yok ve ortam rahat, kadın güvende ise) dinleyebilir ve talep edilen destekler ile ilgili yönlendirme yapabiliriz.
- Eğer talep edilen destek net değilse birkaç görüşme daha gerekebilir. KAMER’in kartını vererek kadını davet edebiliriz.
- Birçok hanede büyük aileler oturmakta olup zaman zaman aileden birinin bir yolunu bulup fısıldayarak da olsa bizden destek istediği oldu. Belli ki devam etmekte olan bir şiddet söz konusuydu ve evde rahat konuşamıyordu. Böyle durumlarda söz konusu kadına telefon numaramızı vererek konuşabilir, aynı haneyi tekrar ziyaret edebilir, kadını mahalle toplantısına davet ederek baş başa görüşme olanakları yaratabiliriz.
- Elbette ki her zaman öncelikle hane ziyareti yapan arkadaşlarımızın güvenliği önemlidir. Bu nedenle ziyaretleri erkeklerin dışarıda olacakları saatlere denk getirmeye özen göstermeliyiz. Erkeklerin evde olduğu durumlarda daha dikkatli olup kadınlarla baş başa görüşmeyi becerbilmeliyiz.

Çalışma sırasında işe yarayan pek çok yöntem geliştirilmiştir. Bu paylaşımdan da faydalanarak, bu konularda çalışan herkes kendi yerine uygun yöntemler geliştirmelidir.

11. KADINA YÖNELİK ŞİDDET KONUSUNDA ÇALIŞIRKEN 'İŞBİRLİKLERİ'

İşbirliği Yaparak Çalışmak Neden Önemlidir?

Kadına yönelik şiddet hele de namus adına işlenen cinayetler hiçbir kadın kuruluşunun kendi olanakları ile çözebileceği bir sorun değildir. Kadınların şiddetten kurtulmak için ihtiyaç duyacakları destekleri sağlayabilmemiz için işbirlikleri yapmamız şarttır.

Kadına yönelik şiddet son derece cinsiyetçi bir yaklaşımla kadın kuruluşlarına ihale edilmektedir. Ayrıca cinsiyet ayrımcılığının belli etnik ya da inanç gruplarına özgü bir sorun olduğu, töreden kaynaklandığı görüşü yaygındır. Oysaki namus adına işlenen cinayetlere uygulanan ceza indirimleri resmi yasalarında ayrımcı olduğunu göstermekteydi.

Medeni Kanun ve Türk Ceza Kanununda yapılan bütün değişikliklerle rağmen hala ayrımcı hükümler içerdiğini ve söz konusu bu hükümlerin değiştirilmemesi için bir direnç gösterildiğini biliyoruz. Bunları ve uygulamadaki tıkanıklıkları görmek ve göstermek için işbirlikleri yapmamız şarttır.

Yapacağımız her işbirliği çeşitli ilişkiler kurmamızı ve kurduğumuz bu ilişkiler ile cinsiyetçiliği fark ettirmemizi sağlayabilir.

İşbirliği Yaparken Duruşumuz Ne Olmalı?

Duruşumuzu öncelikle yaptığımız işe duyduğumuz güven belirler.

Eğer kendi şiddetimizi, yaşadığımız şiddetin kökenini, kaynaklarını, nasıl bir sistematik içinde yaşadığımız ve tekrarlandığını fark etmemişsek;

- Yaptığımız işte başarılı olamayız,
- Kadınlara destek olurken onlara kızabilir, yargılayabiliriz,
- İstedığımız tüm destekleri ya da kurmaya çalıştığımız ilişkileri birilerinin hümanist duygularla yaptığı iyilikler, hayır işleri gibi algılarız.

Oysa ki;

Kadına yönelik şiddet ve şiddetin en son boyutu olarak namus adına işlenen cinayetler, yüzyıllardan beri devam eden erkek egemen düşünce sisteminin, cinsiyetçiliğin bir sonucu olarak yaşanmaktadır. Amaç şiddet yoluyla kadınları toplumun ikincil konumunda tutmak, eşitlik ve özgürlüğü engellemektir. Cinsiyet ayrımcılığı herkesi ilgilendiren toplumsal bir sorundur.

İstedığımız hiçbir destek ya da işbirliği kişisel çıkarlarımız için değildir. Söz konusu destekleri verenler aslında görevlerini yapmaktadırlar.

Bu duyguları ve tutumu içselleştirip ancak verilecek her desteğin de önemli olduğunu bilerek çalışırsak net bir duruş sergileyebiliriz.

Kurduğumuz işbirlikleri sırasında geliştireceğimiz ilişkilerde karşımızdakinin bizim fark etmiş olduğumuz ayrımcılığı fark etmesini sağlamaya çalışmalıyız.

Bütün çalışmalarımızda olduğu gibi kuracağımız işbirliklerinde de;

- Bağımsızlık,
- Hiyerarşiye karşı olma,
- Ayrımsız,
- Şiddetsizlik,
- Paylaşım ve dayanışmadan yana olmak gibi ilkelerimizden taviz vermemeliyiz.

İşbirliklerini Nasıl Başlatabiliriz?

- Kadın merkezimizi tanıtmak ve çalışmalarımızı anlatmak üzere yaptığımız ziyaretler.

- Ziyaretlerimiz sırasında kurum ve kuruluşlardan destek ihtiyacı olan kadınların bize yönlendirilmesini istemeli ve bunu sağlamalıyız.
- Kadınların istedikleri destekleri sağlayabilmek için kurduğumuz ilişkiler.
- Bağımsız duruşumuzla yer alabileceğimiz kurullar, birlikler (örneğin, Yerel Gündem 21, kent meclisleri, insan hakları il kurulları, çeşitli platformlar).
- Namus adına işlenen cinayetleri önlemek için kurduğumuz, içinde ilgili kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin de bulunduğu Acil Müdahale Ekipleri.
- Proje ortaklıkları, çeşitli projelere verilen destekler.
- Kadına yönelik şiddet ve verilen destekler konusunda çıkardığımız aylık raporların dağıtılması.

Kurulacak tüm ilişkilerin sürekliliğini sağlamak ve ilkelerimize bağlı kalmak bu konudaki başarımızın garantisi olacaktır.

İşbirliği Yapabileceğimiz Kurum Ve Kuruluşlar:

Aslında hangi kurum ve kuruluşla işbirliği yapmamız gerektiğini bizden destek isteyen kadınların talepleri belirliyor zaten.

Bu talepler bu güne kadar aşağıdaki işbirliklerini geliştirmemizi sağladı:

- Valilikler,
- Belediyeler,
- Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri,
- Emniyet Müdürlükleri,
- Jandarma,
- Sosyal Yardımlaşma Vakfı,
- Kadın kuruluşları,
- Baro,
- Nüfus Müdürlükleri,
- Sağlık Müdürlükleri,
- Tüm hastaneler,

- Üniversitelerin psikiyatri, psikolojik tedavi, sosyoloji, psikoloji gibi birimleri,
- Müftülükler,
- İnsan hakları kuruluşları,
- Ticaret Odaları,
- Sanayi Odaları,
- İş insanları.

12. KENDİMİZİ NASIL KORURUZ?

Kadına yönelik şiddet konusunda çalışırken hem şiddet dinlediğimiz için yaşayacağımız ruhsal yorgunluk hem de şiddet yaşayan kadınlarla çalıştığımız için onların yakınlarından gelebilecek tepkiler nedeniyle her anlamda risk altında olduğumuzu unutmamalıyız.

Ayrıca bütün bunlardan önce kadının insan hakları konusunda çalıştığımız için bu çalışmayı yersiz bulan, karşı çıkan çevrelerin tepkileri nedeniyle de risk altındayız.

Ne gibi tedbirler alırsak alalım bu çalışmanın riski olacaktır.

Yerleşik normları değiştirmeye çalışmak gibi yaşamın bütün alanlarına dokunmayı gerektiren bir çalışmanın hem sağlayacağı doyum hem de riski büyük olacaktır. Bu riski üstlenmiş olmak gönüllülük gerektirir.

Bütün bunlara rağmen çeşitli şekillerde oluşan risklere karşı elimizden gelen tüm tedbirleri almalıyız.

Kadının insan hakları çalışmalarımız nedeniyle toplumun çeşitli kesimlerinden gelebilecek tepkilere karşı:

- Bu konudaki en koruyucu ilkemiz çalışmalarımızda zorlama olmamasıdır. Bize gelen kadınlardır. Kendi hayatlarıyla ilgili kararı da kendileri verirler.
- “Evrensel düşünüp yerel çalışma” ilkemizi sık sık vurgulamalıyız. Hiç kimseyi başka bir kimseye benzetmeye çalışmadığımızı-

zı ve her birimizin kadının insan haklarından yararlanma hakkı olduğunu toplumun bütün kesimlerine anlatabilmeliyiz.

- Bağımsız duruşumuz hem bizi en fazla zorlayan hem de koruyan en önemli ilkelerimizdendir.
- Feminizm algılayışımız da bizi korur. Feminizmin herkes için olduğunu, herkesin feminizminin kendisini bağladığını anlatmalıyız.

Bizden destek alan kadınların ailelerinden gelebilecek risklere karşı:

Bu kitapta yer alan çalışma yöntemlerinin tümü aynı zamanda Acil Destek Merkezlerinde çalışan kadınları koruyan yöntemlerdir. Örneğin yargılamamak, reçete vermemek, gizlilik hem kadınların kendi hayatları üzerinde söz sahibi olmalarını sağlar hem de bizi koruyan yöntemlerdir.

Şiddet dinlerken kendimizi koruma yöntemlerimiz:

Bir Acil Destek Merkezinde çalışıyorsak, kendi şiddetimizle yüzleştiğimizi, büyük oranda şiddetimizle baş ettiğimizi varsayıyoruz. Buna rağmen şiddet dinlerken etkilediğimiz zamanlar olabilir. Bunların sebeplerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

- Eğer kendi şiddetimizle baş etmeye başlamışsak ve Acil Destek Merkezindeki rolümüzü kafamızda netleştirmişsek anlatılan şiddetten daha az etkileniriz. Destek almak isteyen olumsuz duygularını onunla paylaşarak olumsuz etkilenmek yerine, onu güçlendirmeye çalışırız.
- Oturma şeklimiz bizi yorabilir. Eğer kadına doğru eğik otursak anlatılanları dıştan değil içeriden hissederek dinlemeye başlarız. Oysa ne acelemiz varmış gibi, ne dinlenmeye çekilmiş gibi, ne de öne doğru eğilerek değil, normal bir oturma şekli tercih etmeliyiz. Normal derken sandalyeye yerleşik arkamız hafif dayalı ve dinlemeye hazır oturmayı kast ediyoruz.
- Eğer şiddet dinlerken kadının anlattığı her hangi bir şey bizi üzer ve dikkatimizi dağıtmaya başlarsa, duygu ve düşünceleri-

mizi dikkate almak için kısa bir zaman ayırıp, hatırladığımız şeyi fark ettiğimizi ancak şimdilik onu bir kenara, bir çekmeceye kapatmak istediğimizi kararlaştırmalıyız. İşimizi tamamladıktan sonra da mutlaka çekmeceye duran farkındalığımız ile ilgilenmeliyiz. İlgilenmediğimiz taktirde aynı durum ile bir süre sonra tekrar karşılaşabiliriz.

- Görüşme odasında bizi rahatlatıcak bir resim, çiçek, obje buldurup daraldığımız zaman ona bakarak rahatlamayı deneyebiliriz.
- Eğer buna rağmen dikkatimizi toplayamazsak bir iki yöntem daha deneyebiliriz. Örneğin konuştuğumuz kişiden izin alarak yerimizden kalkabilir, pencereyi açabilir, bir iki dakikalığına dışarı çıkabiliriz. Bütün bunlarda sonuç vermiyorsa görüşmeyi yarıda kesebiliriz.
- Görüşmemizi bitirdikten sonra dinlediklerimizi başvuru formuna doldurmak hem kafamızdakileri boşaltarak rahatlamamızı sağlayacak hem de kaydettiğimiz bilgiler kadın politikamızı oluşturmamız konusunda yararlı olacaktır.
- Görüşmeden sonra kadın merkezinde çalışan arkadaşlarımızla konuşmamızda bizi rahatlatır. Ayrıca kadınların istedikleri destekleri oluşturma konusunda da konuşarak birlikte karar vermemiz yarar sağlayacaktır.
- Görüşme süresi azami bir saat olmalıdır. Daha uzun bir görüşme, destek isteyen için yararlı olmayacağı gibi bizi de yoracaktır.
- Yemek ve diğer dinlenme saatlerinde kadınlardan dinlediklerimizi ya da gün içinde yaptığımız, yapacağımız herhangi bir işi konuşmamaya özen göstermeliyiz.
- Acil Destek Merkezlerinde gün içinde yaşadığımız, dinlediğimiz şeyleri özel hayatımıza taşımamalıyız.
- Kendi rahatlatma alanlarımızı oluşturmalı, hayatımızı iş ve iş arkadaşları ile sınırlamamalıyız. Spor, sinema, tiyatro gibi etkinliklere katılmak için zaman ayırmalı, iş dışından arkadaşlıkları, dostluk ilişkilerini ihmal etmemeliyiz.

- Dışarıdan gelebilecek her türlü tehlikeye karşı uyanık olmalıyız. Bizim bu işi yapmamıza ya da bir yakınına destek olduğumuz için bize kızanlar olduğunu unutmamalıyız.

Örnek:

Gece yarısı telefonum çaldı. Arayan bir kadındı. Bir gürültüyle uyanığımı, evinin penceresinden baktığı zaman üstü başı yırtılmış bir kadının bağıra bağıra ağladığını, yardım istediğini söyledi.

Adını, adresini öğrenmek istedim, söylemedi.

Polisi aramasını söyledim, polisi arayıp olaya bulaşmak istemediğini, polisin isimsiz ihbarları kabul etmediğini belirtti.

Benden ne yapmamı istediğini sordum, hemen arabaya atlayıp gitmemi, kadını almamı istiyordu.

'Bunu yapmayacağım ama polise haber vereceğim' dedim. Olay yerinin adresini vermesini istedim. Bir adres verdi. Polisi aradım, devriye gezen ekip hemen olay yerine gitmiş ama kimseyi bulamamıştı.

Belli ki bu bir tuzaktı. O günlerde öldürülme ihtimali olan birkaç kadın kaybolmuştu. Onlardan birinin ailesi ya zarar vermek veya birimizi yalnız yakalayıp korkutarak kaybolan kadının yerini öğrenmek istemişti. Yada yaptığımız işi sevmeyen biriydi, kim bilir...

Yaptığımız çalışmanın risklerini iyi hesaplamamızın ve öncelikle kendi güvenliğimizi sağlamamızın ne kadar önemli olduğunu bu örnekle bir kere daha anlamış bulunuyorduk.

Bu çalışmayı yürütürken korktuğumuz, endişelendiğimiz pek çok durum oluyor. Tüm bu tehlikeli durumlardan korunmamızı, çalışırken belirlediğimiz ve sıkı sıkıya bağlı olduğumuz ilkeler sağlıyor.

13. KAMER'İN FEMİNİZMİ*

KAMER'in kadının insan hakları için yürütmekte olduğu çalışmaları en anlaşılır biçimde anlatabilmek için; ne iş yapıyoruz, nerelerde çalışıyoruz, kaç kadın şiddet yaşıyor, kaçına destek olduk, namus adına işlenen cinayetler konusunda neler yaptık, gibi alışılmış sorulara yanıt olacak dilin ötesinde bir dil kullanmak gerektiğini fark ettik.

Tüm bu işler önemli elbette, ama her biri, birbirimizden öğrenmemizi, kadın politikamızı oluşturmamızı sağlayan birer süreçti aslında.

Bu nedenle biz, nasıl başladık, çalışırken birbirimizden neler öğrendik, neler fark ettik neler değiştirdik, nereye gidiyoruz gibi soruları yanıtlamanın KAMER'i anlatabilmek için daha doğru, daha yeten bir dil olacağını düşündük.

KAMER, resmi olarak 1997 yılında kuruldu. Ama bu tarihin öncesi önemliydi. 1994-95 yıllarında, şiddetin dorukta olduğu dönemlerde, oluştu KAMER fikri. 1997 yılında yasal bir statü edinilmesi ve sonraki yıllarda da her yıl yeni bir iş, yeni bir yer, büyüyerek devam edip gitti.

Halen 23 ayrı ilde devam eden çalışmaları ilçelere yaymaya çalışıyoruz. Binlerce kadın olduk.

* Bu yazı Amargi'de yayınlandı.

Başladığımız dönemlerdeki biz ile şimdiki biz arasında önemli farklar var. O zamanki biz feministtik, şimdiki biz de feministiz. Ama o zamanki biz ile şimdiki biz arasında on yıllık çalışmalardan edinilmiş deneyim farkı var.

En önemlisi de o zaman feminist olduğumuzu fısıltı halinde söylerken şimdi haykırıyoruz. Hep birlikte yüzlerce kadın 'biz feministiz' diyebiliyoruz.

Feminizmin aslında bir fark etme ve değiştirme süreci olduğunu düşünerek, bu yazıda feminizmimizle çıktığımız yolculuğu anlatmak istedik.

Başlarken ilk farkındalığımız 'şiddet' ile ilgiliydi. Her birimiz doğrudan ya da dolaylı şiddet mağduru oluyorduk. Gözaltında, sokakta, işyerlerimizde ve hele de evlerimizde...

Neydi bu şiddet?

Bu kadar can yakmasına rağmen, niye herkes birbirine, herhangi bir iş yapıyormuş gibi doğal, şiddet yaşıyordu?

Bize kadın olduğumuzu her yerde hatırlatıyorlardı. Bunu fark etmeyen, hatırlamayan sadece biz miydik?

Bu sorular, bizim ev içini, ev içindeki konumlarımızı fark etmemizi sağladı. En konuşulmayan, en normalleşmiş, en alışılmış şiddet ev içinde yaşıyordu. Şiddetin bu kısmını konuşmak ya yadırganıyor, ya hafife alınıyordu. Çünkü daha önemli şiddetler vardı konuşulacak.

Gözaltındaki, sokaktaki şiddet.

Biz en zor olandan başladık. Yalnızlaşmayı, dışlanmayı, aşağılanmayı göze ala ala. Pek çoğumuzun şiddeti ilk fark ettiği gözaltından, sokaktan başlasa da, şiddetin farklı uygulanış biçimleri arasındaki bağı gördük ve ev içi şiddetin başlangıç yeri olduğunu kabul ettik.

Henüz bir kadın çalışması yapma fikrini tartışırken, çevremizdekiler ne yapmamız, nasıl yapmamız, kiminle çalışmamız gerektiği konusunda akıl vermeye başladı.

Herkes masummuş gibi davranıyordu. Hiç kimse erkek egemen sistemin kendisini de etkilemiş olacağını düşünmek bile istemiyordu.

O zaman cinsiyetçiliğin ne kadar içselleştğini, benimsendiğini, nasıl kendimize, bütün yakınlarımıza, bütün kuruluşlara ve kişilere bakmamız gerektiğini fark ettik. Tam bu nedenle bağımsız örgütlenmemiz gerektiğini fark ettik.

İnsan haklarından, kadının insan haklarından yana taraf olduğumuzu açıklasak da bağımsızlık ile tarafsızlığın ayırt edilemeyeceğini bile bile bağımsız örgütlendik.

Birlikte çalışacağımız ve destek olmayı planladığımız kadınların büyük bölümü kendilerini Kürt olarak tanımlasalar da, Kürt Kadınları Merkezi olmak istemedik. Hem kendimizi tek kimlikle sınırlamak istemedik, hem de bir kadının bile çok önemli olduğunu düşünerek KAMER' in, kendisine Kürt demeyen kadınların da merkezi olmasını istedik.

Cinsiyetçiliği sorgulamak için, tüm aidiyetlerimizden bağımsız bir alanda yer edinmeye çalışırken, bireysel farkındalıklar yaşamaya başladık. Kendi şiddetimizi, kendi ayrımcılığımızı, nasıl ezilip, nasıl ezildiğimizi sorguladık.

Her birimiz 'cinsiyetçiliği fark edip, feminizme adım atma aşaması' olarak adlandırdığımız bu dönemin, sebep olduğu acıyı ve yersizlik yurtsuzluk duygusunu derinden yaşadık.

Bu geçiş döneminde destek alınacak, dayanılacak tek yerin kadınlar, kadın kuruluşları olduğunu da ne yazık ki deneyimlerle öğrendik. Bu deneyimler en derin acımız oldu.

Bu nedenle, kadınların bireysel fark ediş süreçlerinin çok acı ve sarsıcı olduğunu, bu dönemde destek ve dayanışmanın çok önemli olduğunu fark ettik.

Farklı yerlerde ve şekillerde yaşanan şiddet türlerini görsek de ev içi şiddet çalışmak üzere örgütlendik. Gözaltındaki, sokaktaki şiddet türleri ile ilgilenen sivil toplum örgütleri vardı.

Ama ev içi şiddet çalışan hiçbir kuruluş yoktu. Zaten ev içi şiddetin konuşulması bile herkesi kızdıırıyordu. Çünkü herkes bu büyük şiddetin bir parçasıydı.

Ev içi şiddet çalışırken şiddetin en kaba ve inceltmiş hallerini tanıdık.

Farklı şekillerde olsa da tüm kadınların dilleri, dinleri, eğitimleri, ait oldukları sosyal çevre ne olursa olsun şiddet yaşadığını fark ettik.

Cinsiyetler arası eşitsizlik orta yerde dururken, insandan, insan haklarından yanayım deyip kadının insan haklarını görmezden gelmenin, nasılda cinsiyetçiliğe hizmet ettiğini fark ettik.

Tam bu nedenle muhalif olduğunu iddia eden pek çok kişi ve kuruluşun kadınlara, kadın çalışmalarına, feminizme yaklaşım biçimleri ile nasıl sistemle bütünleştiklerini ve aslında muhalif olmak bir yana, cinsiyetçiliğin savunucuları olduğunu canımız yana yana fark ettik.

Önemli bireysel farkındalıklar yaşasak da, cinsiyetçi sistemin kişiliklerimizde yarattığı derin tahribatı tek başımıza bütünüyle görmemizin imkânsız olduğunu, üstelik de hiyerarşi, rekabet, ayrımcılık ve kapallılığın sürekliliği devam eden birer tehlike olduğunu, tek bir durum ya da olayla fark edilip değiştirilemeyeceğini, durup durup farklı şekillerde ortaya çıkabileceğini öğrendik.

Bu nedenle de kolektif çalışmanın, hem destek ve dayanışma açısından hem de karşılıklı farkındalıklar yaratma açısından önemli olduğunu fark ettik.

Biz eşitler arası ilişki yakalamadıkça, rekabet duygularımızı ve bizi götürüleceği yeri fark edip baş etmedikçe, ayrımcılığın nasılda incelerken yeneden bizimle bütünleşebileceğini anlamadıkça, açık davranıp yan yana durduklarımızı olumlu olumsuz eleştirmediğimiz, onların bize söyleyeceklerini dinlemeye hazır olmadıkça, her zaman cinsiyetçilikle bütünleşme riski taşıdığımızı fark ettik.

Gelenekselleşmiş değerlerin, bizi nesneleştirmeyi hedefleyen cinsiyetçi değerler olduğunu, her birini sorgulamamız, bizi ikincil kılan özel-

liklerini bulup tarif etmemiz, yerine yeni değerler koymamız gerektiğini fark ettik.

Çünkü yeni bir dünya hayal etmenin, kendimizi yeniledikçe mümkün olabileceğini fark ettik. Yargılamayan, aşağılamayan, emretmeyen, reçete vermeyen, empatiye dayalı bir dil ve davranış ile yeni bir insan olmak için çaba harcamaya başladık.

Bu süreci gerçekleştirirken yaşadığımız farkındalıklardan utanmadık. Onların bize biçilen rollerin sonucu olduğunu, sorgulamadan kabul ettiğimizi, sorgulama sürecinin feminizm ile mümkün olduğunu fark ettik.

Geleneksel değerlerin pek çoğunun şiddete boyun eğmeyi, itaat etmeyi sağlayan, katılımcılığı, şeffaflığı, bireysel gelişimi engelleyen, eşitsizliği devam ettirmeye, yeniden üretmeye sebep olan değerler olduğunu fark ettik.

Feminizmimiz birlikte yaptığımız yolculuk sırasında meraklı olmamızı sağladı. Bu merak farklı kimliklerimiz olduğunu fark etmemizi sağladı. Tek kimlikliliğin daralmışlığından kurtulup, çok kimlikli olmanın zenginliğini yaşamaya başladık.

Fark etmenin ve değiştirmenin büyüüne kapılarak, giderek çoğaldık ve büyüdük. Şiddetin biz güçlendikçe çözüleceğini, dünyanın biz değişikçe değişeceğini öğrendik.

Fark ettiklerimizi, öğrendiklerimizi erkeklerle paylaşmaya başladık. Onlarla şiddetimizi paylaştık, onların erkeklığı nasıl algıladıklarını nasıl yaşadıklarını konuştuk.

Konuştukça cinsiyetçiliğin dünyayı saran bir büyük politika olduğunu fark ediyoruz. Militarizm ve cinsiyetçiliğin bu büyük politika içinde nasıl iç içe geçtiğini, birbirini besleyerek yeniden yarattığını görmekteyiz.

Fark ettiklerimizden bazen korkuyoruz. Bazen yaptıklarımızın yetmediğini düşünüp daha etkili daha büyük şeyler yapmak gerektiğini dü-

şünüyoruz. Her seferinde bir süre bocalayıp duraklıyoruz. Ama her seferinde, yaptığımız işin tek şansımız olduğunu kabul edip, yenilenecek, yeniden başlıyoruz.

Hiyerarşinin, ayrımcılığın, şiddetin olmadığı, paylaşım ve dayanışmanın, şeffaflığın, katılımcılığın, haktan ve haklıdan yana olmanın esas olduğu bir dünya için feminizmin vazgeçilmez olduğunu biliyoruz.

Biz artık, bir, beş, on değil, binlerce kadın olduk. Feminizmimiz ile yolculuğumuz sürüyor. Yolculuğumuz sırasında çoğalıyoruz.

Bu yolun uzun ve zor olduğunu, bizimde eşit olarak yer aldığımız bir yeniden yapılanma süreci gerçekleşinceye kadar devam edeceğini biliyoruz.

Türkiye ve dünyanın bütün sorunlarının, bizimde sorunumuz olduğunu fark ettik. Tüm bu sorunların çözümünün, bizim katılımımızla mümkün olabileceğini biliyoruz. Bu nedenle görmeye, düşünmeye, çoğalmaya, değiştirmeye çalışıyoruz.

05.02.2007

Nebahat Akkoç

KAMER

Kadınlar Diyor ki:**Bağımsız düşünüp davranabilme hakkımız olsun istiyoruz!**

İnsanların kutuplaşmadığı, herkesin çeşitli aidiyetlerle zenginleştiği ama kendi kararları doğrultusunda yaşadığı bir dünyası olsun istiyoruz.

Nesneleştirilmenin sadece biz kadınların sorunu olmadığını gördük. Katılımcılığın sağlanmadığı tüm süreçlerin birilerini nesneleştirdiğini biliyoruz.

Hiyerarşinin olmadığı bir dünya istiyoruz!

Bunu isterken, başkalarının sahip olduklarını değil, kendi sahip olduklarımızı paylaşarak başlamayı öneriyoruz. Hiyerarşinin günlük hayat içinde son derece önemsiz görünen davranışlarla her gün yeniden kurulduğunu artık görüyoruz. Hiç kimseyi, hiç kimsenin bilgi ve deneyimlerini değersizleştirmeden bir ilişki geliştirmenin mümkün olduğunu, bu sorunun ve çözümünün herkesin kendisinden başladığını, uzaklarda aranmaması gerektiğini biliyoruz artık.

Gücü elinde tutanların yönettiği bir dünya istemiyoruz.

Ayrımcılığın olmadığı bir dünya istiyoruz!

Herkesin farklılıklarını yaşama konusunda özgür olmasını, kimsenin farklılıkları nedeniyle aşağılanmamasını, dışlanmamasını istiyoruz. Ayrımcılığın panzehirinin tanışmak, konuşmak ve duygudaşlık yapmak olduğuna inanıyoruz. Aslında her insanın bir diğerinden farklı olduğunu, bu ayrımı yaparken kullandığımız yargılayıcı sıfatların sorunlu olduğunu görmemizin ayrımcılığın çözümü için bir başlangıç olduğunu biliyoruz.

Şiddetin olmadığı bir dünya istiyoruz!

Şiddetin bütün uygulanış biçimleri ile fark edildiği, hiçbir gerekçenin şiddetin meşrulaşmasını sağlayamayacağı bir dünya özlüyoruz.

Paylaşım ve dayanışmanın esas olduğu bir dünya istiyoruz!

Bildiklerimizi, gördüklerimizi, başarılarımızı, yetkilerimizi ve sorumluluklarımızı paylaşarak güçleneceğimiz bir yaşam istiyoruz.

Yerel özelliklerimizi kaybetmeden evrensel insan haklarına uygun yaşamak istiyoruz!

Yaşadığımız yer, konuştuğumuz dil, ekonomik durumumuz, eğitimi-miz ne olursa olsun tüm insanların farklılıkları ile yaşamlarını evrensel insan hakları normlarına uygun sürdürebildikleri bir dünya umuyoruz.

14. SORU-CEVAP

Merkezimize gelen kadınla görüştük, verebileceğimiz destekleri sıraladık. Herhangi bir şey istemedi. Ara sıra geliyor ya da dışarıda karşılaşıyoruz. Hiç durmadan aynı şeyleri anlatıyor. Nasıl davranmalıyız?

Benzer durumla sık sık karşılaşıyoruz. Kadın geliyor, konuşuyoruz, fark ettirmek için elimizden gelen her şeyi yapıyoruz ama sadece anlatıyor, defalarca gelip aynı şeyi anlatıyor ve dinlememizi istiyor. Oysa biz her görüşmemizden küçücükte olsa bir ilerleme kaydederek çıkmayı hedefliyoruz. Mesela birinci görüşmede yaşadıklarını utanmadan anlatmayı beceriyor, ikinci görüşmede şiddet yaşayanın tek kendisi olmadığını fark ediyor gibi.

Ancak hiçbir ilerleme kaydedemiyorsak baş edemeyeceğimiz bir durum ile karşı karşıyayız demektir.

Eğer imkan varsa destek isteyen kadının mutlaka bir psikolog ile görüşmesini sağlamalıyız.

Eğer doğrudan kadını görüştürme imkânımız yoksa kendimiz arkadaşlarımıza ya da birlikte çalıştığımız psikologlara danışarak yeni yöntemler geliştirebiliriz.

Bir kadın ile görüşme sayısı kaç olmalıdır?

Biz şiddet yaşayan kadınları tedavi etmiyoruz. Sağlayacağımız şeyler için Acil Destek Merkezimizde en fazla birer saat ile sınırlı dört görüşme yapıyoruz.

Bu görüşmeler sırasında kadınların şiddetten utanmalarını engelliyor, yalnızlık duyguları ile baş etmelerini sağlamaya çalışıyor ve gelecekleri için kendi istedikleri kararları vermelerine destek oluyoruz. Daha sonra da bizden istemiş oldukları destekleri sağlamaya çalışıyoruz.

Dört görüşme sonunda kadınlar psikolojik, yasal ya da iş danışmanlığı ile ilgili bir destek alıp bir süreç başlatmış iseler bu durumlara bağlı olarak bizden sormak istedikleri olabilir. Bu görüşmeler ilk dört görüşmeden farklı şeylerdir. Genellikle başladıkları yolculukla ilgili destek taleplerini içerir.

İlk başvurudan sonra görüşme süresi ve sayısı ile ilgili mutlaka bir sınırımız olmalıdır. Sınır koymadığımız zaman bu görüşmeler bir alışkanlığa dönüşür, bağımlılık ilişkisi gelişir; bununda hem bize hem görüşmeciye bir yararı olmayacağı gibi zararı dokunur. Biz yorulur zamanla kurtarıcı pozisyonuna geçeriz, kadında kendi gücünü görmek için çaba harcamaz.

Bizden destek alan kadınları arayıp sormamız gerekir mi?

Bunu belirleyecek olan kadınların istekleridir aslında. Bizim amacımız kurduğumuz bu ilişkilerin sürekli devam etmesi yönünde. Bu nedenle kadın için sorun değilse isim ve telefonlarını kaydetmeye çalışıyoruz.

Onlarla rastgele ilişkiler kurmuyoruz. Ani bir karşılaşma durumunda nasıl davranmamız gerektiğini konuşarak kararlaştırıyoruz.

Ancak hem sağlanan desteklerin yararını ölçmek, hem onları yapacağımız etkinliklere davet etmek, hem de başka bir kadın için ihtiyaç olduğunda desteklerini almak istiyoruz. Destek aldıkları KAMER'in gö-

nüllüsü olarak çalışmalarını istiyoruz. Bu nedenle planlı, dikkatli ve onları rahatsız etmeyecek, zora sokmayacak yöntemlerle iletişim kurabilmemiz önemli.

Ama eğer kadınlar bizden destek aldıktan sonra asla aranmak istemiyorlarsa bu da bizim için anlaşılabilir bir istektir. Onlar böyle bir talepte bulunurlarsa biz de buna uyarız.

Ancak genellikle kadınlar aranıp sorulmaktan memnun kalıyorlar.

Randevu ile çalışmak neden önemlidir?

Randevu ile çalışmak birkaç nedenle çok önemlidir. Mümkün oldukça randevusuz çalışmamaya özen gösteriyoruz. Randevusuz gelen birine de mutlaka bir dahaki gelişinde randevu alması gerektiğini hatırlatıyoruz.

Tehlikeli, acil bir durum söz konusu ise elbette ki durum değişiyor.

Randevulu çalışmak önemli çünkü:

- Kadınların birbirleri ile karşılaşmalarını engelleyerek gizlilik ilkesine uymuş oluyoruz.
- Şiddet dinlemek zor bir iş ve her görüşmeden sonra bir süre dinlenmemiz gerekir. En azından bir görüşmemiz ile ilgili formumuzu doldurup, bir süre dinlenmiş olmamız işimizi kolaylaştırır.

Bazen bizim düşündüğümüz gibi düşünmedikleri için, ya da geç harekete geçtikleri için kadınlara kızıyorum. Sonra da acaba öfkemi hissettiler mi diye düşünüyorum. Bu duygumu nasıl engelleyeceğim?

Empati kurmak en etkili yöntem oluyor böyle durumlarda.

- Bizler ne durumdaydık?
- Kafamız karmakarışık değil miydi?

- Bazen karar vermek için günlerce düşünmedik mi?
- Bütün düşündüklerimizi hayata geçirebildik mi?

Bu gibi sorular kendi geçmişimizi hatırlamamızı sağlar ve kadını anlamamızı kolaylaştırır.

Hiçbir ilerleme kaydedemediğimiz bir durum söz konusu ise yine kendi iletişim yöntemlerimizi gözden geçirmeye çalışırız.

Ama eğer her şeye rağmen sadece çöp kutusu gibi kullanılıyorsa, yani kadın bize anlatıp rahatlıyor ama arkasından hiçbir çözüm yolu geliştirmiyorsa, kızmamız söz konusu olabiliyor.

Bu durumu da karşımızdakine uygun bir dille anlatmamız gerekir.

“Defalarca buluşup konuştuk. Size verebileceğimiz bütün destekleri sıraladım. Bunlardan yararlanmak istemediniz. Sizin için yapabileceğim başka bir şey kalmadığını düşünüyorum. Ne dersiniz?” gibi...

Kadınlar SHÇEK, Baro, Hastane gibi yerlere yalnız gitmek istemiyorlar onlara eşlik etmemizi istiyorlar. Ne yapmalıyız?

Eğer hayati tehlikesi varsa kadını yalnız bırakmamız söz konusu değil zaten.

Eğer destek isteyen kadın Türkçe bilmiyorsa ve okuryazar değilse yine bizim ya da bir gönüllümüzün ona eşlik etmesi gerekiyor.

Ama böyle bir durum söz konusu değilse kadının kendi işini yapmasını sağlamalıyız. Eğer çok ürkek ve kapalı yaşayan birisi ise belki ilk gideceği yere giderken eşlik ederiz. Sonraki işlerini kendisi yapmalıdır. Kendisi için yapacağı her iş kendi gücünü hissetmesini sağlayacağı için önemlidir. Bunu ona da anlatırsak onu neden yalnız bırakacağımızı anlayacaktır.

Anne, 17 yaşındaki oğlu ve 15 yaşındaki kızı birlikte gelmişlerdi. Anneyle görüştük. Çocuklarıyla da görüşmemizi istedi.

Biz kimseyi tedavi etmiyoruz. Aile ilişkilerini düzeltmek gibi bir amacımız yok. Bizim derdimiz şiddete karşı kadınları güçlendirmek.

Sadece kadınlarla görüşüyoruz. Erkeklerle ya da çocuklarla çalışmıyoruz.

Bir görüşmede bir kişi bulunabilir. Anne ile görüşmek için randevulaşmışsak anne ile görüşürüz.

Annenin böyle bir talebi olduğu zaman ona gerekçelerimizi sıralayarak talebini reddetmeli ancak bu konuda destek alabileceği yerler önermeliyiz.

Gerekçelerimiz şunlar olabilir;

- Bir aile üzerine çalışmıyoruz. Sadece kadınlara destek olmaya çalışıyoruz. Sizinle randevulaştık sizinle görüşelim.
- Oğlunuzla görüşemeyiz çünkü bu konuda çalışmıyoruz.
- Kızınızla sizin kızınız olduğu için değil, bizden destek isteyen bir genç kız olarak kendisinden bir talep geldiği zaman görüşebiliriz.
- Mutlaka böyle bir görüşme olsun istiyorsanız sizi konunun uzmanları olan kişilere yönlendirebiliriz.

Biz kadın merkezlerinde çalışarak fedakârlık mı yapıyoruz? Böyle yaklaşanlar oluyor ne diyeceğimizi bilemiyoruz.

Yaptığımız iş kolay bir iş değil. Bu işten ücret alıyor olsak bile aldığımız ücreti başka bir işten almamız mümkün iken tercihimizin bu iş olması gönüllülüğümüzü gösterir. Bir kadının şiddetten kurtulduğunu görmek, onun ve çevresinin, en azından çocuklarının, daha rahat ve huzurlu yaşamaya başlaması demektir. Bunun sağladığı manevi doyumunu başka bir işten sağlamak en azından bizler için kolay değil.

Ancak “fedakârlık yaptığımızı” düşünmeye başlarsak bu bizi önemli yanlılara götürebilir.

Birileri için bir şey feda etmek onlarla aramızdaki ilişkiyi bozar. Biz feda eden onlarda bizim fedakârlığımızdan yarar sağlayanlar olmaya başlar ki bu açık bir hiyerarşidir.

Bir süre sonra kendimizi kurtarıcılar olarak görmeye başlarız. Eşit ilişki kurmamız mümkün olmaz.

Oysaki yaptığımız işin bizi doyuran yanlarını ve daha önce bizim içinde birilerinin benzer şeyler yaptığını düşünerek çalışmak doğru iletişim kurmamızı kolaylaştırır.

Korkmak normal bir duygu mu? Siz korkmuyor musunuz?

Elbette ki korkuyoruz. Korkmakta diğer duygular gibi insana dair çok normal bir duygudur. Korkumuz çalışırken daha dikkatli olmamızı, tedbirler alarak çalışmamızı sağlıyor. Bu duygumuzdan utanmıyoruz ve saklamıyoruz. Birbirimize korktuğumuzu söylüyoruz.

Biz bu işe korkusuz insanlar olduğumuz için başlamadık ki! Hatta tam tersini söyleyebiliriz, KAMER şiddetten, şiddetin sebep olduğu sonuçlardan korktuğumuz için başladı.

Bir erkek “Danışma merkezini açmanızı istemiyorum. Siz bizim kadınlarımızı bize karşı kışkırtacaksınız” dedi.

Biz kimsenin hayatına müdahale etmeyeceğiz. Bizim hedefimiz eşleri birbirine karşı kışkırtmak değil. Ancak bizden destek isteyen kadınlara kendi kararlarını verip hayata geçirebilmeleri için destek olmaya devam edeceğiz.

Biz şiddete karşıyız, erkeklere değil.

Cinsiyetler arası bir kavgamız yok zihniyetler arası bir mücadelenin tarafıyız.

KAMER “bağımsız” bir kadın kuruluşu olarak çalışıyor. Bunun sebebi nedir? Korku mu?

KAMER'in kadınlar için sağladığı kazanımlardan en önemlisidir bağımsız bir alan yaratmak.

Kadınların, en azından bizlerin, kendimize ait, kendi sorunlarımızı tartışıp adını koyabileceğimiz ve çözüm yolları geliştirebileceğimiz bir alanımız yoktu. KAMER grubu ve gönüllüleri için böyle bir alan yaratmayı becerdik. Bu alan içinde ne büyük bir gelişme sağladığımızı anlatmaya gerek yok, sonuçları görüyoruz.

Bir sendikada, bir siyasi partide böyle bir güçlenme yaşayabilmek imkânsızdır.

Ayrıca mevcut hiçbir yapı, sendika, dernek, parti cinsiyetçi sistemin dışında değildir. Biz kadınlar yarattığımız bağımsız alanlarda buluşarak bu yapıların her birine eleştirel bakabilmeyi becerdik.

Bu duruş “demokratik merkezîyetçilik” adıyla sürüp giden çoğunluğun hiyerarşisini fark etmemizi ve yerine en azınlık olanında temsil edilebildiği, sözünün kıymetli olduğu “uzlaşma” yöntemleri kullanmamızı sağladı.

Sistemin siyaset yapma biçimlerini, iktidar anlayışını fark edip eleştirel yaklaşmamız “bağımsız” duruşumuzla mümkün olabildi.

Ayrıca kimsenin bir başkasıyla yürüttüğü anlamsız bir kavganın taşıyıcısı, savunucusu, tarafı olmamayı da bağımsız duruşumuz sayesinde becerdik.

Şiddetin salt elde silah, sopa şeklinde devam etmediğini, inceltmiş şiddet biçimlerinin sinsice dil ve davranışlarımıza yansıdığını fark ettik. Bunları fark edip değiştirmek için çaba harcamak ancak “bağımsız” bir alanda örgütlenmekle sağlanabilirdi.

Bağımsız bir alanda durarak örgütlenmek en zordur. Çünkü sırtınızı dayayacak, hamilik, vasilik yapacak hiçbir taraf yoktur.

Ayrıca korku da insani bir duygudur. KAMER zaman zaman “bağımsız” duruşu nedeniyle her taraftan gelen baskılar nedeniyle korkmuş olabilir. Ancak “bağımsızlık” nedeniyle yaşanan bu korkunun daha dikkatli ve ilkeli bir çalışma sağladığı açıktır.

KAMER’in etnik kimlik, inançlar ve diğer farklılıklar konusundaki yaklaşımı nedir?

KAMER kuruluşu sırasında bile kendini kadınlık ortak paydasında buluşulacak bir kadın kuruluşu olarak değerlendirdi. Bu nedenle adı Kadın Merkezi oldu zaten. Kürt, Türk, Alevi vs gibi diğer kimliklerin vurgulandığı bir yapı olmak, bazı kadınları kucaklayıp diğerlerini dışlamak gibi bir yaklaşım içinde olmadı.

Çalışanları ve destek alanları büyük ölçüde kendilerini Kürt olarak tanımlasa da bir çok farklılığı bünyesinde barındırabilen bir kadın kuruluşu olmayı becerdi.

KAMER Türkiye’nin ulus devlet olma politikası nedeniyle başlayan tek kimliklilik politikasına hep karşı oldu.

Her insanın birden çok kimliği olduğunu, bu kimliklerin keşfinin kişileri zenginleştireceğini ve gerçek barışı sağlayacağını düşünerek çalıştı.

15. KAMER YAYINLARI

KADIN ÇALIŞMALARıyla İLGİLİ:

Grup Çalışması İçin El kitabı- 2003

Alışmayacağız

Namus Adına İşlenen Cinayetler- 2003 Raporu

Hazırlayan- Namus Adına İşlenen cinayetler Projesi- Proje Ekibi

Keşke Dememek İçin

Namus Adına İşlenen Cinayetler- 2004 Raporu

Hazırlayan: Namus Adına İşlenen cinayetler Projesi- Proje Ekibi

Suçlu Kim?

Namus Adına İşlenen Cinayetler- 2005 Raporu

Hazırlayan: Namus Adına İşlenen cinayetler Projesi- Proje Ekibi

İstersek Biter

Namus Adına İşlenen Cinayetler- 2006 Raporu

Hazırlayan: Namus Adına İşlenen cinayetler Projesi- Proje Ekibi

Fark Ederek Çoğalmak –KAMER'in Şiddet İçin Çalışma Yöntemleri

Nebahat Akkoç 2007

Ben Varım

Ayşe Gül Altınay –Fulya Kama- Nilgün Yıldırım / 2007

Engeller Kalkıyor- 2010

İstersek Biter

Şiddet ve namus adına işlenen cinayetler ile ilgili toplu değerlendirme - 2011

ÇOCUK ÇALIŞMALARıyla İLGİLİ:

Fotoğraflarla Çocuk Hakları Sözleşmesi –2002

Çocuklara Hayat Programı- Ayten Tekay

Kreş Açarken İlk Adımlar –2004

Çocuklara Hayat Programı- Ayten Tekay

Tuvalet Eğitimi –2005

Çocuklara Hayat Programı- Ayten Tekay

Kız Olmak, Oğlan Olmak- Toplumsal Cinsiyet Rollerini –2006

Çocuklara Hayat Programı- Ayten Tekay

Erken Çocukluk Dönemi Eğitimine Alternatif Yaklaşımlar –2012

16. İLETİŞİM BİLGİLERİMİZ

KAMER Vakfı Genel Merkezi:

Tel: 0412 2281053

Fax: 0412 2242319

GSM: 0533 5457655

Acil Destek Hattı: 0530 6644410

Diyarbakır KAMER 0412 2361199

Gaziantep KAMER 0342 2208336

Adıyaman KAMER 0416 2144453

Ağrı KAMER 0472 2151015

Bingöl KAMER 0426 2145001

Batman KAMER 0488 2139677

Elazığ KAMER 0424 2378551

Erzincan KAMER 0446 2234696

Hakkari KAMER 0438 2110007

Erzurum KAMER 0442 2130033

Kars KAMER 0474 2128059

Malatya KAMER 0422 3240567

Mardin KAMER	0482 2122353
Muş KAMER	0436 2123314
Siirt KAMER	0484 2243494
Tunceli KAMER	0428 2124431
ŞırnakKAMER	0486 2165070
Iğdır KAMER	0476 2271994
Bitlis KAMER	0530 6644410
Urfa KAMER	0414 3139556
Kilis KAMER	0348 8141266
Van KAMER	0432 2121665